

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З. ГЖИЦЬКОГО

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра менеджменту і бізнес-адміністрування

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

БАЗАРНИК Роман Іванович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УДК: 336.645

Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами підприємства

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Базарник Р.І.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи: _____
(підпис)

МИНІВ Роман Михайлович
кандидат економічних наук, доцент

Львів – 2025

**Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького**

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування
Кафедра менеджменту і бізнес-адміністрування
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Напрямок підготовки 073 «Менеджмент»
(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Доцент _____ Батюк Б.Б.
“ ____ ” _____ 2024 р

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА
Базарника Романа Івановича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема проекту (роботи): «Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами підприємства»

керівник проєкту (роботи) Минів Роман Михайлович, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ ____ ” _____ 2025 року,
№ 338-4

2. Термін подання студентом проєкту (роботи) грудень 2025 року

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) навчальна, наукова та довідкова література,
наукові періодичні видання, фінансова звітність

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Зміст прибутку, його види та функції

1.1.1. Роль прибутку на ринковій економіці та діяльності підприємства

1.1.2. Порядок формування показників прибутку

1.1.3. Резерви зростання прибутку підприємства

1.2 Система показників рентабельності аграрного виробництва

1.3 Управління фінансовими ресурсами товариств з обмеженою відповідальністю

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВО – ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «*»**

2.1 Загальна характеристика підприємства

2.2 Економічний аналіз та оцінка діяльності ТОВ «***»

2.2.1. Аналіз виробництва та реалізації продукції

2.2.2. Аналіз основних засобів

2.2.3. Аналіз робочої сили

2.2.4. Аналіз витрат

2.3 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «***»

- 2.3.1 Аналіз та оцінка складу та динаміки власності та її ресурсів
 2.3.2. Аналіз ознак "хорошого балансу" ТОВ "****"
 2.3.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності балансу підприємства
 2.3.4. Аналіз фінансової стійкості

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «***»

- 3.1. Заходи щодо підвищення прибутковості товариства
 3.2. Організація енергозбереження в адміністративних будівлях та виробничих приміщеннях
 3.3. Виробництво нового виду продукції як один із факторів підвищення рентабельності
 3.4 Оцінка можливих ризиків

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми роботи	23.09.24	
2	Розробка змісту роботи	24.09-15.10.24	
3	Обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи	16.10-22.10.24	
4	Бібліографічний огляд	23.10-23.12.24	
5	Вступ	10.01-18.01.25	
6	Розділ 1	20.01-12.03.35	
7	Розділ 2	13.03-27.05.25	
8	Розділ 3	02.06-20.08.25	
9	Висновки та пропозиції	25.08-03.09.25	
10	Оформлення роботи	15.09-15.10.25	
11	Оформлення візуального супроводу роботи	20.10-30.10.25	
12	Представлення до захисту кваліфікаційної роботи	17.11.25	

Студент _____
(підпис)

Базарник Р.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи) _____
(підпис)

Минів Р..М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Базарник Р.І. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького – Міністерства освіти і науки України, 2025.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методичні основи управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства. Проаналізовано сучасний стан управління фінансовими ресурсами ТОВ «***». Запропоновано шляхи удосконалення управління фінансовими ресурсами ТОВ «***».

Ключові слова: управління, фінансові ресурси, аналіз, витрати, ліквідність, платоспроможність, баланс.

SUMMARY

Bazarnyk R.I. Improving the system of management of financial resources of the enterprise. – Manuscript.

Qualification work for the degree of "Master" in the specialty 073 "Management". Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv - Ministry of Education and Science of Ukraine, 2025.

The qualification work explores the theoretical and methodological foundations of financial resource management of an agricultural enterprise. The current state of financial resource management of LLC "****" is analyzed. Ways to improve financial resource management of LLC "****" are proposed.

Keywords: management, financial resources, analysis, costs, liquidity, solvency, balance sheet.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1.1. Роль прибутку на ринковій економіці та діяльності підприємства.....	9
1.1.2. Порядок формування показників прибутку.....	17
1.1.3. Резерви зростання прибутку підприємства.....	20
1.2 Система показників рентабельності аграрного виробництва.....	27
1.3 Управління фінансовими ресурсами товариств з обмеженою відповідальністю.....	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО – ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «***».....	37
2.1 Загальна характеристика підприємства.....	37
2.2 Економічний аналіз та оцінка діяльності ТОВ «***».....	37
2.2.1. Аналіз виробництва та реалізації продукції.....	38
2.2.2. Аналіз основних засобів.....	39
2.2.3. Аналіз робочої сили.....	46
2.2.4. Аналіз витрат.....	50
2.3 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «***».....	50
2.3.1 Аналіз та оцінка складу та динаміки власності та її ресурсів.....	52
2.3.2. Аналіз ознак "хорошого балансу" ТОВ "****".....	55
2.3.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності балансу підприємства.....	56
2.3.4. Аналіз фінансової стійкості.....	59
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «***».....	64
3.1. Заходи щодо підвищення прибутковості товариства.....	64
3.2. Організація енергозбереження в адміністративних будівлях та виробничих приміщеннях.....	70
3.3. Виробництво нового виду продукції як один із факторів підвищення рентабельності.....	73
3.4 Оцінка можливих ризиків.....	80
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансові результати діяльності підприємства є своєрідним індикатором важливості цього підприємства в економіці країни. В умовах ринкової економіки кожне підприємство зацікавлене в отриманні позитивного фінансового результату від своєї діяльності, оскільки за рахунок значення цього показника підприємство може розширити виробничі потужності, фінансово зацікавити працівників цього підприємства та виплатити дивіденди акціонерам тощо. Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що кожна економічна організація будує свою діяльність на очікуванні середнього стабільного прибутку. Оскільки у світі бізнесу та конкуренції ніхто не застрахований від власних помилок і появи більш кваліфікованих і успішних конкурентів, неможливо з упевненістю передбачити, який прибуток буде в майбутньому, чи виживе підприємство, чи буде дохід виплачений клієнтам, чи задоволені власники нормою прибутку тощо. Тому рівень ефективності поточного фінансового менеджменту визначається не тільки, а не стільки важливістю отриманого протягом року доходу (збитку). в окремі роки, а в середньому за стійкістю формування прибутку. Проте сучасні умови вимагають постійного вдосконалення теорії та методології управління й аналізу фінансового стану організації.

Аналіз останніх досліджень. Питання управління фінансовими ресурсами є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, зокрема: О. Гудзь, П. Стецюка, І. Мушеника, О. Бурлакова, О. Пристемського, Н. Прокопенко, О. Рубай, О. Тулай, О. Яцух та ін. Відзначаючи цінність результатів дослідження вказаних вчених, варто наголосити на необхідності подальших наукових пошуків у цьому напрямі, адже євроінтеграційний вектор нашої країни вимагає зміщення акцентів у традиційних підходах до менеджменту в бік посилення значимості соціальної відповідальності бізнесу.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка пропозицій щодо удосконалення є аналіз управління економічними результатами діяльності підприємства та розробка заходів щодо підвищення його прибутковості (на

прикладі ТОВ «***»). Для реалізації мети слід виконати такі завдання:

- вивчити концепцію управління фінансовими ресурсами товариств з обмеженою відповідальністю;
- наголосити на ролі прибутку на ринковій економіці та діяльності підприємства;
- розробити основні заходи, спрямовані на поліпшення управління фінансовими ресурсами організації.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами ТОВ «***». Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних положень щодо удосконалення управління фінансовими ресурсами виробничого підприємства*

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження виступили наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з теорії та практики управління асортиментною політикою підприємства. Кваліфікаційна робота базується на таких методах наукового дослідження: *монографічний* (для характеристики досліджуваного підприємства); *індукції і дедукції* (під час формування загальних висновків щодо проведеного дослідження); *аналізу і синтезу* (для оцінювання фінансово-економічного стану підприємства, а також для характеристики системи управління фінансовими ресурсами); *графічної візуалізації* (для наочного зображення отриманих результатів дослідження).

*Інформаційною базою дослідження стали нормативні акти України з питань здійснення підприємствами господарської діяльності; підручники, публікації в періодичних виданнях і мережі Інтернет з питань управління фінансовими ресурсами підприємства; первинна документація, що характеризує діяльність ТОВ «***» за період 2022–2024 рр.*

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що висновки, пропозиції та економічно обґрунтовані рекомендації, які містяться в ньому, дозволяють підвищити рентабельність і покращити фінансове становище досліджуваного підприємства та підприємств відповідної галузі, а також використовуватися в освітньому

процесі ЗВО, зокрема під час вивчення дисциплін «Фінансовий менеджмент», «Фінанси підприємств» та ін.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи викладено в таких наукових працях: Базарник Р. І., Минів Р.М. Фінансовий менеджмент аграрних підприємств в період фінансової кризи. *Майбутнє – аудит* : Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої пам'яті д.е.н., професора Нусінова В. Я. (м. Кривий Ріг, 15 січня 2025 р.) / редкол.: М. І. Ступнік, В. С. Адамовська, М. Л. Крапивко, Є. В. Міщук . Кривий Ріг : Видавець Р. А. Козлов, 2025. С.59-62. URL:<https://www.knu.edu.ua/storage/files/2.pdf>

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 86 сторінках комп'ютерного тексту. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (39 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Зміст прибутку, його види та функції

1.1.1. Роль прибутку на ринковій економіці та діяльності підприємства

Питання визначення фінансових результатів діяльності організації є одним із фундаментальних і складних питань бухгалтерського обліку. Численні дослідження відповідності обчисленого в бухгалтерському обліку прибутку його економічному змісту призвели до розмежування таких понять, як «бухгалтерський» і «економічний» прибуток.

Бухгалтерський прибуток - це, як правило, прибуток, розрахований відповідно до застосовних правил бухгалтерського обліку та показаний у звіті про прибутки та збитки як різниця між доходами та витратами, зареєстрованими в обліковому періоді. Бухгалтерський прибуток - кінцевий результат, визначений на підставі обліку всіх господарських операцій та оцінки статей балансу згідно з цим рішенням[3].

Економічний прибуток зазвичай означає збільшення економічної вартості організації. Існує багато розбіжностей у визначенні такого розрахунку економічної вартості.

Економічний прибуток зазвичай визначається як різниця між прибутком на інвестований капітал (матеріальним вираженням якого є чисті основні фонди) і середньозваженою вартістю капіталу, помноженою на суму інвестованого капіталу [35].

Економічний підхід корисний для розуміння природи прибутку, бухгалтерський для розуміння логіки та процесу його практичного обчислення.

Поняття бухгалтерського прибутку в подальшому використовуватиметься як достовірний (в межах чинного законодавства та підтвердження доказами)

показник, який має досить зрозумілий і практичний алгоритм розрахунку, який (на основі основних параметрів) визначає чинним законодавством [26].

За чинними правилами під доходом розуміється збільшення економічної виріки за рахунок надходження коштів (грошових, інших коштів) і (або) погашення зобов'язань, що призводить до збільшення його капіталу. організації, крім внесків учасників (власників активів) [9].

Витрати організації відображаються як зменшення економічних вирік за рахунок передачі активів (грошових коштів, інших активів) і (або) створення зобов'язань, що викликає зменшення капіталу цієї організації, за винятком зменшення внески за рішенням учасників (власників активів) [13].

Залежно від характеру організації, умов створення та сфери діяльності доходи і витрати поділяються на такі частини:

- доходи і витрати від звичайної діяльності;
- інші доходи та витрати [33].

Витрати і доходи регулярної діяльності - це доходи і витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції, купівлею і реалізацією товарів, доходи і витрати, пов'язані з виконанням робіт і наданням послуг.

Інші доходи і витрати: доходи і витрати, пов'язані з тимчасовим використанням коштів організації на оплату; про встановлення плати за права на патенти на винаходи, зразки та інші форми інтелектуальної власності; з участю в капіталі інших організацій (включаючи проценти та інші доходи від цінних паперів); основні засоби та кошти, крім готівки (крім іноземної валюти), реалізація та реалізація продукції, товарів; отримані або сплачені відсотки за користування коштами організації та відсотки за користування коштами на рахунку організації в цьому банку; штрафи, пені, пені за порушення умов договору; безоплатно, в тому числі майно, отримане на підставі договору дарування; відшкодування шкоди, заподіяної організації чи організації; прибутки та збитки минулих років, встановлені у звітному році; суми боргів і претензій, за якими минув строк; курсові різниці; сума дооцінки та амортизації основних засобів; а також доходи і витрати, що виникають внаслідок особливих

умов господарської діяльності (стихійне лихо, пожежа, катастрофа, націоналізація тощо) [34].

Аналіз доходів і витрат підприємства є попереднім, ознайомлювальним у зв'язку з подальшим детальним аналізом фінансових результатів організації. Він дає загальну картину факторного впливу загальної суми доходів і витрат організації на її кінцевий фінансовий результат - чистий прибуток.

Таким чином, сукупними факторами формування чистого прибутку виступають загальні суми доходів і витрат, а факторами зміни чистого прибутку - їх зміни. Після аналізу загальної залежності між доходами і витратами проводиться більш детальне аналітичне дослідження різних показників фінансового результату організації та їх визначальних факторів.

Економічні результати діяльності організації характеризуються збільшенням розміру власного капіталу (чистих активів), основним джерелом якого є прибуток.

Прибуток займає одне з найважливіших місць у загальній системі вартісних відносин ринкової економіки і є найважливішим елементом економічного механізму управління суспільним виробництвом. З його допомогою оцінюється діяльність усіх бізнес-структур. Прибуток є найбільшим джерелом фінансування екстенсивного відтворення, мірилом його успішності та одним із основних джерел доходів державного бюджету. Правильне розуміння економічної природи прибутку є основою вдосконалення механізму практичного використання цієї категорії в сучасних російських умовах[20].

Прибуток - поняття багатозначне. У більшості випадків це вважається фінансовим успіхом, позитивним результатом, винагородою за ризик. Прибутки утворюються в результаті виробничої, торговельної, дослідницької, творчої, спекулятивної та багатьох інших видів підприємницької діяльності.

Природа прибутку найкраще виражається в його функціях. Найбільш часто піддаються:

- 1) в узагальненому вигляді прибуток відображає результати підприємницької діяльності та є одним із показників її ефективності;

2) прибуток є джерелом розвитку організації та збільшення основного капіталу, тобто джерелом формування фінансових активів. Прибуток є основним джерелом зростання капіталу, оновлення виробничих фондів і виробленої продукції. В умовах ринкових відносин власники та менеджери, орієнтуючись на розмір прибутку, який має організація, приймають рішення щодо дивідендної та інвестиційної політики організації з урахуванням можливостей її розвитку;

3) стимулююча функція дає можливість використовувати прибуток для розвитку виробництва, стимулює працю працівників підприємства та забезпечує соціальний розвиток. У цій функції він пов'язує інтереси організації та працівників, оскільки заохочує їх прагнення до більш ефективної діяльності з метою отримання більшої вигоди у вигляді прибутку. Прибутку надається статус мети, що визначає економічну поведінку суб'єктів господарювання, добробут яких залежить як від величини прибутку, так і від прийнятого в національній економіці алгоритму його розподілу, в тому числі оподаткування;

4) прибуток виступає джерелом доходу для фінансування видатків державного сектору (державних інвестицій, виробничих, науково-технічних, соціальних і культурних програм) [35].

Функції прибутку показані на рисунку 1.1.

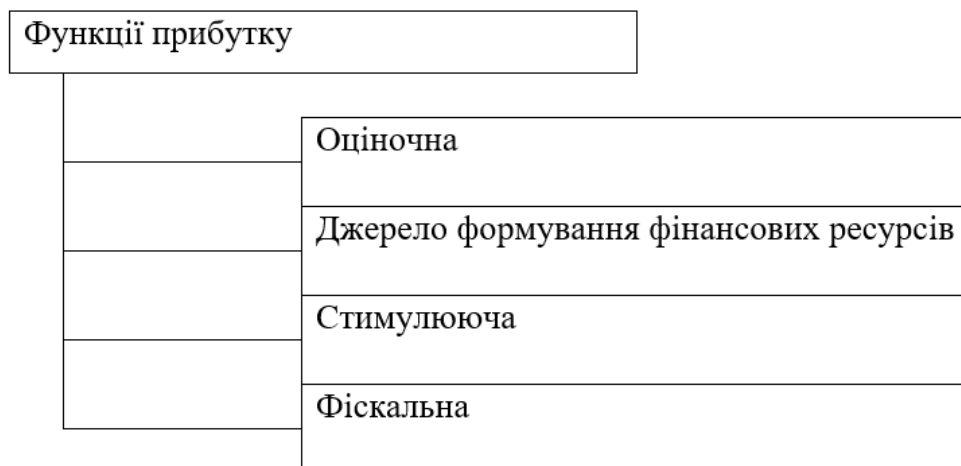

Рис. 1.1. Функції прибутку

Джерело: побудовано за даними[3].

Прибуток підприємства є основною метою бізнесу. Основною мотивацією для управління будь-яким видом бізнесу, його основною кінцевою метою є

підвищення добробуту власників бізнесу. Таке зростання характеризується розміром їх поточних і майбутніх доходів від інвестованого капіталу, джерелом якого є прибуток.

Якщо отримання високих прибутків є очевидним мотивом підприємницької діяльності власників бізнесу, то можна запитати, чи є отримання високих прибутків таким же мотиваційним мотивом поведінки найманих менеджерів підприємства. та інший персонал.

Для менеджерів, які не є власниками бізнесу, яким вони керують, прибуток є мірилом успіху їхнього бізнесу. Збільшення норми прибутку підприємства підвищує «ринкову ціну» цих менеджерів, що впливає на їх зарплату. І навпаки - систематичне зниження норми прибутку очолюваної ними підприємства призводить до протилежних результатів в особистій кар'єрі, розмірі отриманого доходу і подальшому працевлаштуванні.

Навіть для решти співробітників розмір прибутку підприємства є досить високим стимулом для їх діяльності, особливо якщо в підприємства діє програма участі співробітників у прибутку. Рентабельність підприємства є не тільки гарантією їх працевлаштування, але й певною мірою забезпечує їм матеріальну допомогу для задоволення їх праці та різноманітних соціальних потреб.

Прибуток підприємства створює основу для економічного розвитку країни в цілому. Механізм перерозподілу прибутку підприємства через податкову систему дозволяє наповнювати державний бюджет доходами на всіх рівнях (державному та місцевому). Це дає можливість країні успішно виконувати поставлені завдання та реалізовувати намічені програми економічного розвитку. Крім того, реалізація відомого принципу - "багатство країни характеризується рівнем добробуту громадян" - також пов'язана зі зростанням прибутку підприємства, що забезпечує зростання доходів. для власників, керівників і співробітників[15].

Прибуток підприємства є показником результативності певної виробничої діяльності. Індивідуальна норма прибутку підприємства порівняно з галузевим рівнем свідчить про здатність керівників (освіта, досвід, ініціатива) до успішного

ведення бізнесу в умовах ринкової економіки. Середній рівень прибутку галузі підприємств характеризує ринкові та інші зовнішні фактори, що визначають ефективність виробничої діяльності, а при його більш ефективному використанні є основним регулятором «переміщення капіталу» в галузі. При цьому, як правило, капітал переміщується в ті сегменти ринку, для яких характерний великий незадоволений попит, що сприяє більш повному задоволенню суспільних і особистих потреб.

Прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів, що забезпечують розвиток підприємства. У ресурсній системі внутрішнього ресурсоутворення домінуючу роль відіграє прибуток. Чим вищий рівень формування прибутку під час господарської діяльності, тим менше підприємство потребує залучення коштів із зовнішніх джерел. За інших рівних умов вищий рівень самофінансування його розвитку, що забезпечує реалізацію стратегічних цілей його розвитку та підвищує конкурентоспроможність підприємства на ринку. Крім того, на відміну від деяких інших внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства, прибуток є джерелом, що постійно повторюється, і його відтворення в успішному бізнес-середовищі відбувається в більших масштабах[36].

Прибуток є основним джерелом збільшення ринкової вартості підприємства. Можливість збільшення вартості самого капіталу забезпечується шляхом капіталізації частини прибутку підприємства, тобто спрямування його на збільшення власних активів. Чим вищий прибуток підприємства та рівень рекапіталізації, тим більше зростає вартість її чистих активів (з активів, сформованих капіталом) і, отже, ринкова вартість підприємства в цілому, яка визначається ринком. вартість підприємства. при продажу, злитті, поглинанні та в інших випадках.

Прибуток підприємства є найважливішим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства. Соціальна роль прибутку проявляється насамперед у тому, що кошти, які перераховуються до бюджетів різних рівнів під час оподаткування, є джерелом для реалізації різноманітних державних і

місцевих соціальних програм, які забезпечують «виживання» прибутку. окремі соціально незахищені (або недостатньо захищені) члени суспільства.

Крім того, ця роль виражається в частковому задоволенні соціальних потреб працівників за рахунок прибутку: соціальні програми є невід'ємною частиною колективних або індивідуальних трудових договорів.

Нарешті, певна соціальна роль прибутку виявляється в тому, що він виступає джерелом зовнішньої благодійної діяльності підприємства, спрямованої на фінансування окремих некомерційних організацій, соціальних установ і надання матеріальної допомоги окремим категоріям громадян.

Прибуток є головним захисним механізмом, який захищає компанію від ризику банкрутства. Хоча такий ризик може виникнути в умовах прибуткової господарської діяльності підприємства (використання невинновдано великої частки позикового капіталу, особливо в короткостроковій перспективі; при недостатньо ефективному управлінні ліквідністю активів) [22].

За рахунок капіталізації прибутку можна швидко збільшити частку високоліквідних активів (відновити платоспроможність), збільшити частку власного капіталу по відношенню до зменшення обсягу використаних позикових коштів (підвищити фінансову стійкість) і відповідний резерв. кошти можуть бути сформовані.

Характеризуючи роль прибутку в ринковій економіці, слід зазначити, що, на думку багатьох економістів, ця роль не завжди є позитивною, оскільки певний вид прибутку є лише джерелом особистого збагачення певної категорії громадян, а не приносячи користь суспільству. в цілому. Це стосується таких видів, як прибуток від спекулятивних операцій, невинновдано високі ціни через монопольну ситуацію на ринку, «тіньова» діяльність підприємств тощо. Розглянемо, чи повністю позбавлений цей вид прибутку позитивного аспекту економічного розвитку суспільства в цілому[3].

Прибуток від спекулятивних операцій (так званих арбітражних операцій, заснованих на різниці між цінами купівлі та продажу) є результатом кращої поінформованості підприємців про ціни на різних регіональних ринках,

швидкості реагування на сприятливі умови ведення бізнесу та вищі ставки або підприємницький ризик. Зрештою, спекулятивний прибуток є формою компенсації підвищених бізнес-ризиків і дієвим механізмом гармонізації рівня цін на окремих регіональних ринках. В рамках організованого фондового ринку - товарів, акцій, валюти - спекулятивні операції є основним механізмом страхування цінового ризику для підприємств, які уникають цього ризику.

Прибуток, який підприємство отримує у зв'язку з монопольним становищем на ринку шляхом встановлення необґрунтовано високих цін на продукцію (так званий «надлишок» від монопольної діяльності), створює активні стимули для перетікання капіталу на такі ринки та збільшення пропозиції, що в кінцевому результаті призводить до створення природного конкурентного середовища на таких ринках і зниження рівня цін на них.

Прибуток, який підприємство отримує від «тіньової» діяльності (виробництво та реалізація продукції без часткового обліку), певною мірою є захисною реакцією підприємців на жорсткі «правила гри», встановлені державою в економіці, особливо на невиправдано високе оподаткування окремих видів діяльності. За цих умов підприємства можуть забезпечити не лише умови самофінансування свого розвитку, а в деяких випадках навіть просте виживання в перехідній економіці. Зростання обсягів цього виду діяльності (а відтак і обсягів тіньового прибутку) є унікальним показником стану ефективності рішень у сфері податкового регулювання підприємств з точки зору збереження паритету. в інтересах як держави, так і підприємств. Більш того, хоча цей прибуток не враховується, він все одно є джерелом реального зростання чистого національного доходу.

1.2. Порядок формування показників прибутку

Отримання прибутку – це довгий шлях, і він починається з розрахунків і врахування факторів, які на нього впливають. Це прямі, очевидні та зрозумілі фактори. Чим вищі ціни, тим вищий прибуток; чим більший обсяг виробництва, тим більший прибуток; Чим менші витрати на виробництво і реалізацію

продукції, тим більший прибуток. Крім факторів, які безпосередньо впливають на розмір і динаміку прибутку, існують також фактори, що мають непрямий вплив. [19] Ми можемо об'єднати їх у дві групи.

1) Фактори, що залежать від зусиль підприємства:

- рівень управління;
- кваліфікація керівництва та керівників;
- конкурентоспроможність продукції;
- організація виробництва і праці;
- продуктивність праці;
- стан і ефективність виробничо-фінансового планування.

2) Фактори, які не залежать від зусиль підприємства:

- кон'юнктура ринку;
- рівень конкуренції;
- інфляційні процеси;
- рівень цін на використовувані матеріали, сировину, паливо та енергоносії;
- платежі податку на прибуток[35].

Оскільки прибуток є джерелом виробничого, наукового, технічного і соціального розвитку, його відсутність ставить підприємство у вкрай скрутне фінансове становище, яке не виключає банкрутства [4].

При формуванні фінансових результатів розраховується:

- Валовий прибуток (P_v);
- Прибуток (збиток) від реалізації (P_p);
- Прибуток (збиток) до оподаткування (P_n);
- Чистий прибуток (збиток) звітного періоду ($\mathcal{C}$).

Якщо валовий прибуток розраховується як різниця між виручкою від реалізації та собівартістю реалізованої продукції, то прибуток від реалізації формується як різниця між виручкою від реалізації та повною собівартістю реалізованої продукції, яка включає собівартість реалізованої продукції, збутові та адміністративні витрати.

Валовий прибуток розраховується за такою формулою:

$$P_v = V_{pr} - C, \quad (1)$$

де V_{pr} – дохід від реалізації товарів, продукції, робіт, послуг (за вирахуванням ПДВ, акцизів та інших аналогічних обов'язкових платежів);

C – собівартість реалізованих товарів, продукції, робіт, послуг.

Прибуток від реалізації (збиток) розраховується за такою формулою:

$$P_p = V_{pr} - C - P_k - P_{upr}, \quad (2)$$

де P_k – господарські витрати;

P_{upr} - управлінсько - адміністративні витрати.

Кінцевими економічними результатами діяльності підприємства є чистий прибуток (збиток) звітного періоду і розраховуються за такою формулою:

$$P_{ch} = P_{dn} + PA - PO - Pp, \quad (3)$$

де PA – вимога щодо відстроченого податку на прибуток;

PO - відстрочені зобов'язання з податку на прибуток;

Pp – поточний податок на прибуток.

Алгоритм формування фінансових результатів за формою № 2 «Звіт про фінансові результати» наведено на рисунку 1.2. [36].

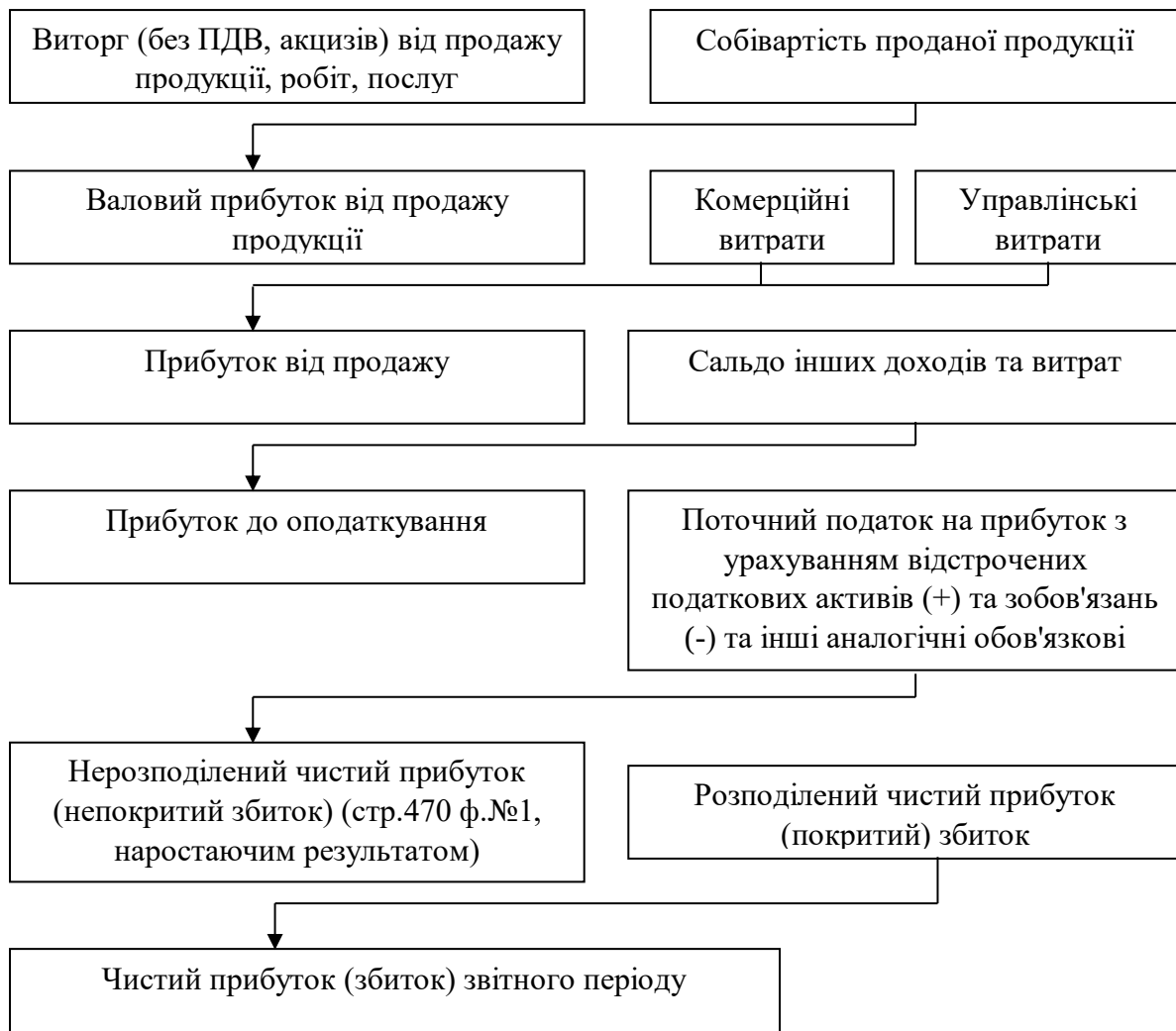

Рис. 1.2. Алгоритм формування фінансових результатів підприємства

Джерело: побудовано за даними[35].

Звіт про прибутки і збитки (форма № 2) відображає поетапний процес створення кінцевого фінансового результату діяльності організації у звітному році - чистого прибутку. Ця форма відповідає принципу збалансованості доходів і витрат за звітний рік організації.

Чистий прибуток є основним показником оголошення дивідендів акціонерам, а також джерелом коштів, призначених для збільшення капіталу і резервного капіталу, капіталізації прибутку підприємства.

Чистий прибуток (збиток) звітного періоду свідчить про реальне збільшення (зростання) власного капіталу підприємства. У зв'язку з цим у науковій та навчальній літературі з фінансового аналізу можна зустріти різні визначення терміну «фінансова результативність» залежно від того, який аспект

діяльності розглядається в кожному конкретному випадку. Взагалі термін «фінансовий результат» має певний економічний зміст:

- власна ціна виготовленої продукції, що перевищує (зменшує) собівартість її виробництва;
- перевищення виручки від реалізації (купівельної вартості реалізованої продукції) над сукупними витратами, пов'язаними з її виробництвом і реалізацією (реалізацією);
- перевищення чистого прибутку звітного періоду над отриманим збитком[34].

Отже, фінансовий результат є не в останню чергу фінансово-економічною основою збільшення капіталу підприємства. Крім того, позитивний фінансовий результат свідчить про ефективне та успішне використання майна, основних та оборотних коштів підприємства.

1.1.3. Резерви зростання прибутку підприємства

Основна мета будь-якої бізнес-структури - збільшення прибутку власників. Використовуючи цей показник для оцінки діяльності, можна спробувати постійно збільшувати дохід підприємства за кількома видами діяльності:

- Управління підбором товару, сортування в порядку зменшення прибутковості;
- Планування оновлення виробничої програми;
- Оновлення обладнання та освоєння нових технологій;
- Створення планів дій щодо довгострокового розвитку виробництва;
- Визначення інвестиційної та дивідендної політики;
- Використання фондового ринку[19].

У більшості випадків більшість бізнес-одиниць орієнтуються на відомі чинники зростання доходів, які пов'язані з діяльністю підприємства: збільшення обсягів виробництва, зниження собівартості виробництва товарів і послуг, оптимізація цін.

Оптимальне використання більшості перерахованих можливостей зростання прибутку можливе за умови глибокого аналізу критеріїв

прибутковості, вибору можливих варіантів і обґрунтованих планів прибуткової стратегії.

У процесі планування прибутку важливо визначити, які фактори призводять до його зростання або зниження (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Фактори, що викликають зміну прибутку

Фактор	Характеристика
Обсяг продажів	При високій питомій вазі постійних витрат у собівартості продукції рот обсягу реалізації призведе до ще більшого зростання прибутку за рахунок зниження частки постійних витрат, що припадають на одиницю продукції
Зростання цін	У період високих темпів інфляції зростання прибутку забезпечувалося з допомогою цінового чинника. Уповільнення інфляційних процесів, насичення ринку товарами, розвиток конкуренції обмежили можливості виробників підвищувати ціни та отримувати прибуток за допомогою цього фактору
Зниження собівартості	Зниження витрат без негативного впливу на якість продукції. Досягається за рахунок більшої керованості та контролю у галузі витрат
Оновлення асортименту та номенклатури продукції	Прибуток у ринковій економіці — рушійна сила оновлення як виробничих фондів, так і продукції, що випускається. Характерним є прояв цієї сили в концепції життєвого циклу продукції.

Джерело: побудовано за даними[20].

У літературі з фінансового аналізу часто зустрічається термін «якість винагороди». Однак це поняття не має чіткого та однозначного визначення. «Майже немає загальної згоди щодо визначень або припущень, які лежать в основі концепції».

У більшості випадків під якістю прибутку розуміють зміст прибутку, характер його формування під впливом різних факторів. Іноді якість заробітку зводиться до питання достовірності бухгалтерського обліку, що звужує аналіз. Якість прибутку є ознакою факторів, що формують показники фінансової ефективності з кількісними вимірюваннями та без них, які визначаються управлінськими рішеннями в маркетинговому, виробничому та фінансовому менеджменті[35].

Практична цінність аналізу якості прибутку полягає в правильній оцінці тенденцій формування прибутку як показника ефективності, як джерела

фінансування потреб розширеного відтворення та виплати доходу власникам, який при цьому змінюється з часом. можна пов'язати рівень фінансових результатів з якістю управління. Оцінка якості прибутку дозволяє користувачам фінансової звітності порівнювати діяльність різних підприємств з урахуванням факторів формування прибутку, фінансовим менеджерам – приймати обдумані управлінські рішення та використовувати результати аналізу якості прибутку. прибуток. у прогнозуванні фінансових результатів.

Предметом аналізу є всі фази формування фінансового результату, але різні групи користувачів переслідують різні інтереси. Постачальники капіталу надають пріоритет доходу до сплати відсотків і до оподаткування та оцінюють його як достатній ресурс для покриття фінансових витрат. З точки зору держави – це прибуток до оподаткування як основа для формування оподатковуваного прибутку та джерело сплати податку на прибуток. З точки зору власників, найважливішим показником є чистий прибуток як об'єкт поділу[33].

Коли ми говоримо про якість прибутку, необхідно відповісти на питання, якою мірою формування прибутку відображає ефективність діяльності, а якою є результатом маніпулювання методами бухгалтерського обліку.

Якість чистого прибутку можна оцінити, враховуючи сукупність факторів, що впливають на його формування за такими напрямками:

- аналіз принципів бухгалтерського обліку та оцінка ролі методів бухгалтерського обліку у формуванні чистого прибутку;
- аналіз та оцінка ролі виробничих факторів у формуванні прибутку від реалізації продукції, стабільності прибутку від реалізації як основного елемента сукупного прибутку;
- аналіз та оцінка складу та структури інших доходів, характеру їх формування;
- аналіз та оцінка принципів податкового обліку та впливу сплати податків на чистий прибуток[36].

Аналіз принципів бухгалтерського обліку може здійснюватися зовнішніми користувачами на основі річного звіту, який розкриває його зміст, відповідно до вимог положень бухгалтерського обліку.

Виробничими факторами, які впливають на прибуток від реалізації, є фізичний обсяг реалізації, ціни на продукцію, що реалізується, величина змінних і постійних витрат, структура виробничої програми та частка малоприбуткових або збиткових видів діяльності, які не пов'язані з основною діяльністю. Аналіз цих факторів допомагає зрозуміти, наскільки стабільним є збільшення чи зменшення прибутку від продажів[22].

Вплив виручки як величини реалізації продукції на прибуток проявляється через зміну цін і фізичного обсягу реалізації. Досить швидке підвищення цін і тарифів на продукти і послуги може сприяти значному збільшенню прибутку. Необґрунтоване підвищення цін і прагнення замінити зростання витрат ціною знижують якість прибутку та посилюють інфляційний характер його формування. Кількісну дію цінового чинника можна оцінити за допомогою індексу цін промислової продукції. Приблизна оцінка базується на даних індексу цін, опублікованих статистичним відомством.

Аналіз та оцінка складу та структури інших доходів і витрат залежить від характеру їх формування та значення в загальній сумі доходів (витрат). Доходи та витрати рекомендується класифікувати на стабільні, нечасті та позачергові. По-перше, це дозволяє оцінити якість прибутку (чим вище частка рідкісних і виняткових предметів, тим нижча якість прибутку), а по-друге, зробити більш надійні прогнози.

Розмір і динаміка статей доходів і витрат так чи інакше є результатом управлінських рішень.

Прибуток від реалізації продукції відображає ефективність маркетингової та виробничої діяльності. Вплив на продажі сумнівних рахунків можна віднести не лише до втраченої вигоди, а й до недоліків у фінансовому управлінні. Невиправдане збільшення витрат і, як наслідок, збільшення потреби в оборотних коштах, надмірне збільшення короткострокових зобов'язань свідчить про

невідповідність виробничих і фінансових планів. Відсутність доходу від фінансових інвестицій, незважаючи на їхню значну балансову вартість, може свідчити про відсутність продуманої інвестиційної політики, а значне зменшення чистого прибутку за рахунок витрат на обслуговування боргу - про нераціональну структуру ресурсів. . фінансування господарської діяльності [3].

Інші доходи та витрати об'єктивно не є необхідними для продовження діяльності. Зовнішній аналіз інших статей доходів і витрат здійснюється згідно з додатком до звіту про фінансові результати. Внутрішній аналіз рекомендується проводити з даними аналітичного обліку, де найбільш доцільно поєднати збір інформації, зібраної для аналізу. Як правило, значна частина інших доходів не сприяє підвищенню якості прибутку (штрафи, пені, отримані пені, списання боргів, додатні курсові різниці тощо), а витрати «пожирають» продажі. прибуток і тим самим зменшити чистий прибуток і зростання капіталу.

Значна частина податків, сплачуваних юридичними особами, прямо чи опосередковано впливає на формування економічних результатів (без урахування ПДВ, акцизного збору та податку з продажу, які сплачує покупець).

Оподатковуваний прибуток також зменшується, якщо до власної ціни включені податки та обов'язкові платежі, які відповідно до податкового законодавства розраховуються як витрати. До них відносяться федеральні (єдиний соціальний податок, податок за користування надрами, податок на відтворення корисних копалин, деякі митні збори) і регіональні податки (податок на користування дорогами, податок з власників транспортних засобів та ін.), деякі види місцевих ліцензійних зборів. .

Оподатковуваний прибуток формується на підставі даних податкового обліку відповідно до НК і відрізняється за розміром від бухгалтерського прибутку до оподаткування з ряду причин. Ті ж позагосподарські витрати здебільшого ігноруються при розрахунку оподаткованого прибутку. Важливим фактором, що впливає на розмір чистого прибутку, слід вважати податок на прибуток.

Одержуючи прибуток, підприємство вирішує проблему його використання. Характер сфер використання прибутку відображає стратегічні цілі підприємства. Виплачуючи дивіденди, підприємство сприяє зростанню вартості своїх акцій, прибуток залишається в підприємства, а акціонери інвестують у розвиток виробництва. Фінансист повинен вміти ставити стратегічні цілі та формулювати завдання для їх досягнення. Механізм впливу фінансів на економіку, на її економічну ефективність полягає не в самому виробництві, а в розподільних грошових відносинах.

В основному розподіл прибутку слід розглядати в трьох напрямках між державою, власниками підприємства та самою компанією. Коефіцієнти цього розподілу мають значний вплив на результати діяльності підприємства як позитивно, так і негативно.

Взаємовідносини між підприємством і державою щодо прибутку базуються на оподаткуванні. У підприємства виплачується прибуток після сплати податків і дивідендів. Розподіл цієї частки прибутку відображає процес створення компанією активів і резервів для фінансування потреб виробництва і соціального розвитку.

В умовах ринкової економіки держава не втручається в процес розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків. Проте податкові пільги заохочують використання прибутку на інвестиції в промислові цілі та житлове будівництво, на благодійні цілі, на фінансування заходів з охорони навколишнього середовища, на витрати на утримання будівель і соціальних установ, а також на дослідження [20].

Розподіл прибутку підприємства регулюється внутрішніми актами підприємства, як правило, у бухгалтерському обліку. Деякі аспекти процесу розподілу викладені в статуті підприємства. Відповідно до статуту або рішення адміністративного органу на підприємстві створюються ресурси: заощадження, споживання, соціальна сфера. За відсутності коштів складаються кошториси витрат на розвиток виробництва, соціальні потреби працівників, матеріальне

забезпечення працівників і благодійні цілі для забезпечення витрачання запланованих коштів.

Балансовий прибуток підприємства може бути вкладено в капітали інших підприємств, у довгострокові та короткострокові фінансові вкладення, передано організаціям, асоціаціям, групам, асоціаціям тощо. До цих сфер також відноситься використання прибутку на розвиток.

Участь у прибутку на соціальні потреби включає: витрати на експлуатацію об'єктів соціальної сфери, що знаходяться на балансі підприємства, фінансування будівництва об'єктів невиробничого призначення, витрати на проведення видовищних та культурно-масових заходів тощо. Витрати на матеріальні виплати включають: виплату винагород за успіхи в роботі, витрати на матеріальну допомогу, одноразову допомогу ветеранам і пенсіонерам, компенсацію за підвищення цін на харчування в їдальнях тощо[15].

Загальний прибуток, що знаходиться в розпорядженні підприємства, поділяється на прибуток, що збільшує вартість майна, тобто участь у процесі відновлення, і прибуток, спрямований на споживання, що не збільшує вартість майна. Якщо прибуток не використовується на споживання, він залишається в підприємства як нерозподілений прибуток попередніх років і збільшує розмір статутного капіталу підприємства.

Наявність нерозподіленого прибутку підвищує фінансову стійкість підприємства і свідчить про наявність джерела подальшого розвитку. Розмір резервного капіталу відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості. В умовах ринкової економіки першочергове значення мають інвестиції в основний капітал.

Наявність і зростання резервного капіталу забезпечує збільшення частки акціонерів, свідчить про готовність підприємства йти на ризик, створює можливість виплати дивідендів за привілейованими акціями навіть за відсутності прибутку поточного року, покриття непередбачених витрат і збитків без ризик. втрата фінансової стійкості.

1.2 Система показників рентабельності аграрного виробництва

Ефективність і економічна доцільність діяльності вимірюється абсолютними і відносними показниками та є показники економічного ефекту та економічної ефективності.

Економічний ефект є абсолютним показником масштабу, який вказує на результат діяльності, який можна узагальнити в просторі та часі.

Економічна ефективність – це відносний показник, який порівнює досягнутий ефект із витратами чи ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту.

На думку Косової Т.Д., економічне значення показників рентабельності полягає в розрахунку виручки від реалізації, витрат, активів і приросту капіталу на гривню. Показники рентабельності показують, наскільки прибутковою є діяльність підприємства[13].

Базилінська О.Я. зазначає, що показники рентабельності - це відносні показники, виражені у відсотках, в яких прибуток порівнюється з певною базою, що характеризує підприємство з однієї з двох сторін - джерел або сукупного доходу від клієнтів як доходу, отриманого в поточній діяльності[3].

Позитивною тенденцією у фінансово-господарській діяльності підприємства є зростання рентабельності. Не можна забувати, що показники рентабельності не завжди враховують специфіку діяльності підприємства:

- довгострокові інвестиції можуть знизити показники прибутковості;
- через реалізацію ризикованих проектів підприємство може бути дуже прибутковим, що в кінцевому результаті може призвести до втрати фінансової стійкості;
- розрахунок рентабельності капіталу базується на бухгалтерських, а не ринкових оцінках вартості активів і капіталу, тому результат є неточним.

Показники рентабельності не мають рекомендованих значень. Чим вище їх значення, тим ефективніше працює підприємство.

Основні показники рентабельності такі (табл. 1.3) [[33].

1. Рентабельність продажів показує частку прибутку в обсязі продажів підприємства. Зростання рентабельності продажів оцінюється в цілому позитивно навіть при зниженні абсолютних значень прибутку, оскільки цей факт свідчить про сприятливу тенденцію в діяльності підприємства: темп зростання прибутку перевищує темп зростання виручки від реалізації.

Таблиця 1.3

Основні показники оцінки рентабельності та методика їх розрахунку

Найменування показника	Методика розрахунку				
1. Рентабельність продажів	По прибутку від продажу	/	Виручка	*	100%
	За прибутком до оподаткування				
	По чистому прибутку				
2. Рентабельність основної діяльності	По прибутку від продажу	/	Витрати на виробництво та збут	*	100%
	За прибутком до оподаткування				
	По чистому прибутку				
3. Рентабельність сукупних активів	По прибутку від продажу	/	Сукупні активи	*	100%
	За прибутком до оподаткування				
	По чистому прибутку				
4. Рентабельність необоротних активів	По прибутку від продажу	/	Необоротні активи	*	100%
	За прибутком до оподаткування				
	По чистому прибутку				
5. Рентабельність власного капіталу	По прибутку від продажу	/	Власний капітал	*	100%
	За прибутком до оподаткування				
	По чистому прибутку				
6. Рентабельність позикового капіталу	По прибутку від продажу	/	Позиковий капітал	*	100%
	За прибутком до оподаткування				
	По чистому прибутку				

Джерело: побудовано за даними[33].

2. Рентабельність основної діяльності свідчить про ефективність основної виробничої діяльності підприємства. Витрати на виробництво і реалізацію продукції визначають шляхом додавання собівартості реалізованої продукції, продукції, робіт, послуг, управління та торгівлі.

3. Рентабельність сукупних активів показує здатність підприємства забезпечити достатній розмір чистого прибутку по відношенню до сукупних активів. Падіння показника свідчить про зниження попиту на продукцію та надлишок активів.

4. Рентабельність основних фондів відображає ефективність використання основних фондів та інших необоротних активів.

5. Рентабельність капіталу дає можливість визначити ефективність використання інвестованого капіталу власників підприємства в порівнянні з можливими альтернативними інвестиціями. Рентабельність власного капіталу показує, скільки грошових одиниць прибутку було отримано на кожен грошову одиницю, яку власники інвестували в бізнес.

6. Рентабельність позикового капіталу показує ефективність використання позикових коштів[33].

Аналізуючи показники рентабельності різних періодів діяльності підприємства, необхідно враховувати особливості цих показників, істотні для обґрунтованих висновків:

- зниження рентабельності протягом звітного періоду не можна вважати негативною рисою поточної діяльності, якщо підприємство переходить на нові прогресивні технології або види продукції, що потребують інвестицій, оскільки показники рентабельності визначаються за результатами звітного періоду, а не визначаються. відображати очікуваний ефект від довгострокових інвестицій;

- управлінські рішення з високою прибутковістю пов'язані з високим ризиком. Одним із показників ризиковості підприємства є рівень фінансового левериджу – чим вище його значення, тим ризикованіше підприємство з точки зору акціонерів і кредиторів;

- чисельник і знаменник показника рентабельності виражені в грошових одиницях з різною купівельною спроможністю: прибуток відображає результати діяльності попереднього періоду; активи та капітал формуються роками та відображаються в облікових оцінках, які можуть істотно відрізнятися від поточних[35].

1.3 Управління фінансовими ресурсами товариств з обмеженою відповідальністю

Ринкові умови значно посилили вимоги підприємств щодо забезпечення фінансовими ресурсами. Це пояснюється тим, що організація може почати свою діяльність лише за наявності фінансових ресурсів. У разі невизначеності або несвоєчасного надання коштів підприємство може збанкрутувати з усіма наслідками для засновників, акціонерів та бізнес-партнерів.

Крім того, широке відтворення потребує постійного відновлення процесів формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів. Тому важливість ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства значно зростає і стає основним фактором, що визначає результати діяльності підприємства.

Фінансові ресурси - це єдиний бізнес-ресурс, який можна конвертувати в будь-який інший ресурс з мінімальною затримкою. Від того, наскільки раціонально і доцільно трансформуються фінансові засоби в основні й оборотні засоби, залежить фінансове благополуччя компанії в цілому, її власників і працівників. Кількісні та якісні параметри фінансового стану визначають місце підприємства на ринку та здатність діяти в економічному просторі [19].

На перших етапах становлення фінансового менеджменту особливого значення набули методи управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, зовнішніми фінансовими ресурсами та внутрішніми фінансовими ресурсами з урахуванням національних особливостей економічного розвитку.

Сьогодні найбільш відповідною до вимог часу організаційно-правовою формою господарської діяльності вважається ТОВ, яке в нових умовах має стати основою національної економіки, її основною структурною одиницею. У зв'язку з процесами суттєвої трансформації фінансової системи, що відбуваються в останні десятиліття, істотно ускладнюється створення єдиного глобального

фінансового простору, змінюються взаємодія підприємств із зовнішнім фінансовим середовищем, передумови та можливості фінансової діяльності підприємств у стратегічний період, дедалі гострішими стають проблеми розробки та реалізації стратегії управління фінансовими ресурсами [35].

В сучасних умовах розвитку економіки деякі питання, пов'язані з фінансовими ресурсами, потребують подальшого дослідження. Перш за все, потребує перегляду та доповнення концепція ефективного використання активів акціонерних товариств.

Сьогодні під ефективністю використання фінансових ресурсів акціонерного товариства розуміють досягнення максимального результату (прибутку), а отже, максимізацію виплати дивідендів при одночасному збільшенні ринкової вартості акціонерного товариства із заздалегідь визначеним обсягом коштів (витрат). Оскільки ефективність використання фінансових ресурсів значною мірою пов'язана з управлінням фінансовими ресурсами, то можна і необхідно шукати нові шляхи підвищення його ефективності [19].

Крім того, основними напрямками, що потребують теоретико-методологічного обґрунтування, є проблеми діагностики та класифікації зовнішніх і внутрішніх загроз, принципи, методи, механізми та інструменти управління фінансовими ресурсами, методичне забезпечення реалізації фінансових рішень у сфері управління фінансовими ресурсами, а також ризики діяльності виробничих підприємств в конкурентному середовищі.

Існує також низка взаємопов'язаних проблем, які перешкоджають підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств та прийняттю ефективних управлінських рішень. Основною проблемою є слабка адаптація методів управління іноземними фінансовими ресурсами до сучасних умов вітчизняної економіки.

Для успішної діяльності підприємств і підвищення їх конкурентоспроможності необхідно вивчити шляхи управління фінансовими ресурсами в період переходу до ринкових відносин. Згідно з робочою гіпотезою, незавершеність та неефективність управління фінансовими ресурсами

підприємств потребує ґрунтовного вдосконалення методів комплексної оцінки фінансового стану, метою якого є оптимізація алгоритму розрахунку комплексного показника, на основі якого визначаються сильні та слабкі сторони фінансової політики, визначаються резерви покращення фінансового стану та розробляються управлінські рішення.

Незважаючи на значні дослідження, деякі питання, пов'язані з теорією та практикою управління фінансовими ресурсами, залишаються дискусійними та ще не повністю досліджені в економіці. Тому в публікаціях про фінансові ресурси існує протиріччя у визначенні ресурсів. Іноді фонди ототожнюються з капіталом, що призводить до некоректного використання методів управління цими категоріями на практиці. Кошти підприємств є складною категорією, характер якої виражається їх призначенням у відтворювальному процесі.

Фінансові ресурси підприємства - це сума капіталу, майна та інших активів, виражених у грошовій формі, якими підприємство володіє та використовує або може використати у своїй фінансово-господарській діяльності для виконання своїх завдань. Якщо фінанси підприємства відображають розподільні відносини на рівні окремих господарських одиниць, то фінансові кошти підприємства опосередковують ці розподільні відносини і є їх матеріальним втіленням[33].

Аналіз різних трактувань поняття фінансових активів показує, як змінювалися погляди економістів на сутність, джерела та склад фінансових активів. Так, в адміністративно-командній економіці фінансові ресурси мали справу лише на загальнодержавному рівні; компанії могли використовувати лише ці національні кошти. При переході до ринкової економіки економісти при поясненні фінансових ресурсів визначають їх децентралізацію, враховують джерела і структуру фінансових ресурсів окремого підприємства, розширюють їх склад.

Фінансові ресурси створюються господарськими одиницями (компаніями та корпораціями) за рахунок доходів від реалізації товарів (робіт, послуг), а

державою — за рахунок податків і зборів, що стягуються з юридичних осіб і громадян [36].

Вивчення складу фінансових ресурсів дає змогу визначити їх джерела шляхом поділу загальноприйнятої класифікації на дві групи: внутрішні та зовнішні. Обсяг фінансових ресурсів, джерела формування та напрями використання залежать від суб'єктів господарювання, характеру їх діяльності, форми власності, ефективності господарської діяльності тощо. В акціонерному товаристві фінансові відносини виникають при інвестуванні, формуванні статутного капіталу та резервів, створенні та розподілі прибутку, сплаті податків до бюджетів бюджетної системи, позабюджетних фондів тощо.

Процес витрачання фінансових ресурсів пов'язаний з виконанням намічених планів і свідчить про поступовий рух до іншого рівня якості. Використання фінансових ресурсів підприємства повинно бути структуроване таким чином, щоб підприємство було здатне здійснювати виробничу діяльність і виконувати свої зобов'язання перед діловими партнерами; своєчасно вносити платежі до бюджету та позабюджетних фондів; повертати позикові кошти в повному обсязі та вчасно; відновити та розширити свою діяльність [33].

Можливість спільного використання джерел фінансових ресурсів між різними

Напрямки діяльності дозволяють підприємству змінювати структуру фінансових ресурсів і визначати вибір методів управління ними.

Фінансовий менеджмент — це процес управління грошовими потоками, формування та використання фінансових ресурсів підприємств. Політика управління фінансовими активами визначається багатьма факторами, які необхідно враховувати при плануванні фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства та формуванні основоположних засад фінансового менеджменту [36]. У період переходу до ринкових відносин відбувається активна діяльність держави як своєрідного акціонера, що визначає деякі особливості функціонування політики управління фінансовими активами акціонерного товариства.

Від методів управління фінансовими ресурсами залежить ефективність управління фінансами на підприємстві. На практиці розробляється модель ефективного управління джерелами фінансування підприємства, яка являє собою блок-схему з вибором варіантів управління за критерієм оптимальності[19].

Найбільш відомими та поширеними методами є планування, організація, мотивація та контроль, оскільки вони є найбільш поширеними та значно представленими етапами процесу управління в системі управління компанією. Тому на практиці необхідно встановити загальні принципи управління фінансовими ресурсами підприємств та процесом формування їх портфелів із застосуванням сучасних методів планування та прогнозування, а також стратегічного управління структурними змінами. Крім того, управляти фінансовими ресурсами підприємства можна за допомогою таких інструментів фінансового менеджменту [34]:

- аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства;
- фінансове планування;
- фінансовий контроль.

Методи контролю за структурою фінансових ресурсів передбачають встановлення таких співвідношень власного та позикового капіталу підприємства, які забезпечують додатковий чистий прибуток і рентабельність приросту капіталу, забезпечуючи при цьому фінансову стійкість підприємства. Управління фінансовими ресурсами під час кризи та волатильності фінансових ринків є основним напрямком корпоративного менеджменту, оскільки втрати компанії через погане управління є більшими, ніж інші види ресурсів[3].

Професійна оцінка фінансової ситуації та грамотне використання її результатів є вирішальним фактором успішної діяльності та ефективного управління фінансовими активами компанії[36] .

Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства можна розділити на дві групи: традиційні (результати впровадження яких можна відстежувати за допомогою традиційних показників

прибутковості) та нові (результати впровадження яких можна відстежувати за допомогою показників ефективності на основі грошових потоків) [35].

Основні традиційні шляхи підвищення ефективності створення акціонерного товариства та використання фінансових ресурсів пов'язані з:

- збільшення обсягу фінансових активів;
- проведення обґрунтованої амортизаційної політики (як при нарахуванні, так і при застосуванні амортизації);
- збільшення прав на використання резервних фондів та бюджетних коштів;
- забезпечення та впровадження ефективної політики реінвестування прибутку в розвиток компанії;
- проведення розумної дивідендної політики[19].

Перехід на якісно новий рівень управління, який дозволяє використовувати різні форми узгодження діяльності та інтересів учасників підприємства, а також мотивації управління, тим самим відкриває реальні можливості для підвищення ефективності виробництва [36].

Необхідність більшої незалежності компанії від зовнішнього середовища особливо актуальна на ринках, що характеризуються динамічністю, невеликою кількістю покупців і продавців, а також коли будь-який ресурс обмежений.

ТОВ необхідно враховувати альтернативні прогнози зовнішнього фінансового середовища при розробці стратегії управління фінансовими ресурсами для проникнення на нові фінансові ринки та відкриття нових джерел фінансових ресурсів для їх ефективного розподілу та використання. Ці альтернативи вимагають різного ступеня залучення фінансових ресурсів підприємства[33].

Стратегії управління фінансовими ресурсами підприємств, які розробляються для виходу на ринок і проникнення на ринок, повинні враховувати чинні міжнародно-правові норми та окремі норми національного законодавства.

На кожному окремому етапі життєвого циклу корпоративного підприємства необхідно розробляти ефективну та обґрунтовану стратегію управління фінансовими ресурсами, а одним із найважливіших завдань фінансової діяльності є підтримання прийняттого рівня фінансового ризику та оптимальної фінансової стійкості.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО – ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «*»**

2.1 Загальна характеристика підприємства

Метою створення підприємства є отримання прибутку шляхом господарської діяльності.

Сферою діяльності підприємства є: - виробництво будівельних та оздоблювальних матеріалів з деревини.

Підприємство ТОВ «***» спеціалізується на переробці деревини (кругляк) хвойних і листяних порід, деревини та виробництві готової продукції довжиною 4 і 6 м.

Додатковий і перспективний варіант - послуги у вигляді столярних виробів під конкретного замовника: рами та віконні блоки; ящики і двері; зруби для бань, саун і будинків тощо; меблі для дому та дачі; ремесла.

Ця номенклатура була обрана на основі дослідження ринку для існуючих продуктів у регіоні.

На підприємстві працює 45 співробітників. Середній вік працівників 35-40 років.

Частка працівників з вищою та середньою технічною освітою у загальній кількості є високою, близько 82% (оскільки робота розрахована переважно на висококваліфікованих працівників: на робочих місцях і на керівних посадах).

Виробництво підприємства складається з основного деревообробного цеху (столярної та столярної майстерні) та службових приміщень. Основним є тип будівлі виробничої структури підприємства.

Вищим органом управління ТОВ «***» є рада засновників, кожен засновник має один голос, незалежно від розміру статутного внеску.

Питання визначення основних напрямів соціально-виробничого (економічного) розвитку, затвердження планів і звітів про їх виконання належать виключно до компетенції ради засновників.

Виробничий процес відноситься до типу масового виробництва, який характеризується невеликим обсягом продукції при невеликому обсязі виробництва одного найменування продукції (малосерійне виробництво). Виконується на високопродуктивному обладнанні з мінімальною ручною працею.

Процес виготовлення столярних виробів складається з 3-х фаз: підготовчої, обробної та завершальної.

Процес виробництва є екологічно чистим, завдяки використанню в технологічному процесі електроенергії та екологічно чистої сировини. Завдяки використанню сучасного обладнання в технології виготовлення столярних виробів не утворюються шкідливі викиди ні в атмосферу, ні в промислові стічні води.

Виробнича програма організації пов'язана з виробничою потужністю, дослідженням ринку, а також планом технічного розвитку підприємства.

2.2 Економічний аналіз та оцінка діяльності ТОВ «*»**

2.2.1. Аналіз виробництва та реалізації продукції

Обсяг виробництва і обсяг реалізації продукції є взаємозалежними показниками. Темпи зростання обсягів виробництва і реалізації продукції, підвищення якості безпосередньо впливають на рівень витрат, прибуток і рентабельність підприємства, тому аналіз цих показників ТОВ «***» є важливим (табл. 2.1).

З даних таблиці 2.1 видно, що обсяг продажів у 2023 році зріс із темпом зростання 10,4%. Аналіз реалізації продукції за видами продукції показав, що найвищий темп зростання спостерігався у виробництві дверей (71,8%). Види

продукції «дошка необрізна» та «дошка обрізна» демонструють зниження обсягів виробництва та реалізації. Аналіз структури реалізованої продукції показав, що у 2024 році найбільшу питому вагу займали види товарів «ліс» (16,9%) та «двері» (22,2%). В цілому структура реалізованої продукції досить стабільна.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки та структури реалізації продукції ТОВ «***»

Назва продукції	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Структура, %			Абсолютне відхилення	Темп змін, %
				2022 рік	2023 рік	2024 рік		
брус	3817	4215	3261	16,9	16,9	16,3	-954	77,4
дошка необрізна	4124	3877	2644	18,3	15,6	13,2	-1233	68,2
дошка обрізна	3047	2224	2124	13,5	8,9	10,6	-100	95,5
дошка підлогова	3354	3723	1171	14,9	15,0	5,8	-2552	31,5
дошка обшивочна («вагонка»)	2095	2106	2188	9,3	8,5	10,9	82	103,9
блоки віконні	2888	3217	3987	12,8	12,9	19,9	770	123,9
двері	3222	5536	4652	14,3	22,2	23,2	-884	84,0
Разом	22547	24898	20027	100	100	100	-4871	80,4

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

За підсумками 2024 року обсяг реалізації продукції знизився майже на 20%. Значне кількісне зниження продажів спостерігається по продукції для підлогових покриттів, темп зростання продажів якої становить 31,5% до рівня попереднього періоду. Дещо збільшився обсяг реалізації продукції «панелі облицювальні» (3,9%) та «блоки віконні» (23,9%). Аналіз структури реалізованої продукції показав, що найбільшу частку складають двері (23,2%).

2.2.2. Аналіз основних засобів

Одним із найважливіших факторів збільшення обсягу виробництва промислових підприємств є забезпеченість їх основними фондами в необхідній кількості та обсязі та більш повне й ефективне їх використання.

Нами проаналізовано наявність, рух та структуру основних засобів підприємства за 2022-2024 роки. (табл. 2.2-2.4) і виділити активну і пасивну частини (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Наявність, рух і структура основних засобів ТОВ «*» у 2022 році**

Показники	На початок року		Поступило		Вибуло		На кінець року	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Будівлі	669	52,2	0	0	212	75,4	457	39,5
2. Споруди та передавальні пристрої	111	8,7	0	0	0	0	111	9,6
3. Машини та обладнання	385	30,0	140	89,7	26	9,3	499	43,1
4. Транспортні засоби	89	6,9	0	0	16	5,7	73	6,3
5. Виробничий та господарський інвентар	28	2,2	16	10,3	27	9,6	17	1,5
6. Інші види основних засобів	0	0	0	0		0	0	0
Разом	1282	100	156	100	281	100	1157	100

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Аналіз даних таблиці 2.2 показав, що в кінці аналізованого періоду купівельна вартість основних фондів організації дещо знизилася. У 2022 році придбано машин і обладнання на 140 тис. грн., виробничого та господарського обладнання на 16 тис. грн.

Серед застарілих основних засобів переважають будівлі (212 тис. грн.). Якісні зміни викликали структурні зрушення. Частка будівель зменшилася з 52,2 до 39,5%. Дещо зменшилася частка транспортних засобів (0,6%). Частка машин та обладнання становила 43,1%.

Таблиця 2.3

Наявність, рух і структура основних засобів ТОВ «*» у 2023 році**

Показники	На початок року		Поступило		Вибуло		На кінець року	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Будівлі	457	39,5	0	0	0	0	457	22,5
2. Споруди та передавальні пристрої	111	9,6	0	0	64	39,0	47	2,3
3. Машини та обладнання	499	43,1	788	76,0	18	11,0	1269	62,5
4. Транспортні засоби	73	6,3	51	4,9	49	29,9	75	3,7
5. Виробничий та господарський інвентар	17	1,5	198	19,1	33	20,1	182	9,0
6. Інші види основних засобів	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом	1157	100	1037	100	164	100	2030	100

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

У 2023 році організація придбала основні засоби загальною вартістю 1037 тис. грн. Передано основних засобів на суму 164 тис. грн. За цей період придбано машин і обладнання на 788 тис. гривень.

Значно змінилася структура основних засобів. Переважають машини та обладнання (62,5%), частка будівель зменшилася до 22,5%.

Таблиця 2.4

Наявність, рух та структура основних засобів ТОВ «*» у 2024 року**

Показники	На початок року		Поступило		Вибуло		На кінець року	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Будівлі	457	22,5	0	0		0	457	27,3
2. Споруди та передавальні пристрої	47	2,3	0	0		0,0	47	2,8
3. Машини та обладнання	1269	62,5	47	100	183	45,6	1133	67,6
4. Транспортні засоби	75	3,7	0	0	36	9,0	39	2,3
5. Виробничий та господарський інвентар	182	9,0	0	0	182	45,4	0	0
6. Інші види основних засобів	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом	2030	100	47	100	401	100	1676	100

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Аналіз даних за 2024 рік (табл.2.4) показав, що динаміка купівельної вартості основних засобів зменшилася. За звітний період ТОВ «***» придбало основні засоби на 47 тис. грн. 100% це машини та обладнання.

Найбільша частина основних фондів на вибуття представлена машинами та обладнанням як у звітному періоді, так і в попередніх періодах (45,6%). За аналізований період повністю використано виробничий і господарський інвентар (на суму 182 тис. грн.).

У структурі основних фондів, як і раніше, переважають машини та обладнання (67,6%), частка будівель досягла 27,3%.

За 2022-2024 роки сума основних фондів зменшилася на 354 тис. грн. Вартість активної частини основних фондів в 2023 році збільшилася на 772 тис. грн., а в 2024 році знизилася на 172 тис. грн., частка її в загальній сумі основних фондів збільшилася на 4% і склала 70%. А сума пасивної частини

основних фондів зменшилася на 182 тис. грн., її частка в 2024 році знизилася на 4% і склала 30%.

Таблиця 2.5

Динаміка та склад основних засобів ТОВ «*»**

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення за 2023-2022 ргрн.		Відхилення за 2024-2023 ргрн.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.
Разом основних засобів	1157	100	2030	100	1676	100	873	-	- 354
В т.ч.							-	-	-
активна частина	572	49	1 344	66	1 172	70	772	17	- 172
пасивна частина	585	51	686	34	504	30	101	-17	- 182

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Під рухом основних фондів розуміється надходження, вибуття, знос, заміна, оновлення, збільшення або зменшення активів тощо. Технічний рівень виробництва значною мірою залежить від зміни структури основних фондів та їх руху. Тому в цій частині аналізу всебічно розглядається склад і рух основного капіталу.

Коефіцієнт оновлення (табл. 2.6), який вказує на частку нових основних фондів у їх загальній вартості на кінець року, динамічно зменшується. Коефіцієнт оновлення показує, яка частина вартості основних засобів на початок періоду спрямована на покриття реалізації основних засобів періоду. Від'ємне значення даного показника в 2022, 2024 роках. пов'язано з тим, що купівельна вартість вибулих основних фондів перевищувала купівельну вартість основних фондів, що надходять. У 2024 році терміни оновлення основних фондів значно зросли порівняно з попередніми роками. Коефіцієнт стабільності вказує на активи, які можна зберігати для майбутнього використання. Динаміка показника має тенденцію до падіння.

Таблиця 2.6

Рух основних засобів ТОВ «*»**

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2023-2022 ргрн.	Абсолютне відхилення 2024-2023 ргрн.
Коефіцієнт оновлення	0,135	0,511	0,028	0,376	- 0,483
Темп оновлення	- 0,098	0,755	- 0,174	0,852	- 0,929
Коефіцієнт заміни	0,555	6,323	0,117	5,768	-6,206
Коефіцієнт масштабності оновлення	0,135	0,511	0,028	0,376	- 0,483
Термін оновлення	7,4	2,0	35,7	-5,5	33,7
Коефіцієнт стабільності	1,122	1,896	1,023	0,775	- 0,873
Коефіцієнт інтенсивності оновлення	1,801	0,158	8,532	- 1,643	8,374
Коефіцієнт розширення парку	- 0,801	0,842	-7,532	1,643	- 8,374
Коефіцієнт вибуття	0,243	0,081	0,239	- 0,162	0,158
Термін служби	4,562	7,055	5,062	2,493	- 1,993
Коефіцієнт приросту	0,122	0,896	0,023	0,775	- 0,873

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Коефіцієнт інтенсивності реконструкції відображає обсяг виділених коштів на одиницю введених в експлуатацію об'єктів, тобто кількість застарілих об'єктів за рахунок введення в дію об'єктів. Таким чином, коефіцієнт інноваційної інтенсивності відображає рівень вивільнення капіталу в результаті впровадження нової технології. Цей показник свідчить про швидкість технологічного розвитку. Його підвищення свідчить про скорочення терміну експлуатації об'єктів та ліквідацію застарілих об'єктів.

Уповільнення процесу оновлення та ліквідації застарілих основних фондів призводить до збільшення темпів зносу машин, устаткування та інших елементів, як активної роботи, так і всього основного засобу, морального зносу. Коефіцієнт виснаженості показує, яка частина основних засобів, з якими підприємство почало працювати у звітному періоді, реалізована внаслідок зносу та інших причин. З табличних даних видно, що термін корисного використання основних засобів в організації збільшується. У 2024 грн. темп приросту зріс до 0,023. Таким чином, протягом досліджуваного періоду підприємство отримало менше основних засобів, ніж вибуло.

Загалом динаміка показників досить позитивна.

Таблиця 2.7

Стан основних засобів ТОВ «*»**

Назва показників	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення	
				2023/ 2022	2024/2023
1. Початкова вартість, тис. грн.	1157	2030	1676	873	-354
1.1. Будівлі та споруди, тис. грн.	457	457	457	0	0
1.2. Інших основних засобів, тис. грн.	700	1573	1219	873	-354
2. Знос основних засобів, тис. грн.	368	415	397	47	-18
2.1. Знос будівель та споруд, тис. грн.	189	197	209	8	12
2.2. Інших основних засобів, тис. грн.	179	218	188	39	-30
3. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,318	0,204	0,237	-0,114	0,032
3.1. Будівлі та споруди	0,414	0,431	0,457	0,018	0,026
3.2. Інші основні засоби	0,256	0,139	0,154	-0,117	0,016
4. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,682	0,796	0,763	0,114	-0,032
4.1. Будівлі та споруди	0,586	0,569	0,543	-0,018	-0,026
4.2. Інші основні засоби	0,744	0,861	0,846	0,117	-0,016

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Оцінка стану основних засобів показала, що найбільший відсоток зносу припадає на будівлі та споруди (45,7%). Значення показника зростає порівняно з попередніми періодами. Це пов'язано з тим, що організація не придбала і не використовувала ці основні засоби. Зношеність інших видів основних фондів становить близько 15,4%. Таким чином, придатними є приблизно 76,3% основних засобів.

Таблиця 2.8

Забезпеченість підприємства основними засобами ТОВ «*»**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абс. відх. в 2023-2022ргрн.	Абс. відх. в 2024-2023 грн.	Темп зміни в 2023-2022 грн., %	Темп зміни в 2024-2023ргрн., %
1. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	1 220	1 594	1 853	374	260	130,7	116,3
2 Середньооблікова чисельність працівників, осіб	41	46	44	5	- 2	112,2	95,7
- зокрема робітників, осіб	25	26	28	1	2	104,0	107,7
3. Середньорічна вартість активних ОЗ, тис. грн.	572	1 344	1 172	772	- 172	235,0	87,2
4. Фондоозброєність, тис. грн./особу	29,7	34,6	42,1	4,9	7,5	128,8	1445,6
5. Технічна озброєність, тис. грн./особу	22,9	51,7	41,9	28,8	-9,8	225,9	81,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Аналізу даних таблиці 2.8 показав, що забезпеченість підприємства основними засобами з кожним роком збільшується. Так, у 2024 році вона склала 42,1 тис. грн. на одного працівника на підприємстві. виробничі основні засоби. Основним чинником зростання цього показника є зростання середньорічної ціни на основні засоби. Зменшується технічна оснащеність. Темп зміни цього показника у 2024 році порівняно з попереднім роком склав 81%.

Таблиця 2.9

Ефективність використання основних засобів ТОВ «*»**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	відхилення		
				2023/2022	2024/2022	2024/2023
1. Вартість основних засобів, тис. грн.	1 157	2 030	1 676	873	519	- 354
1.1. виробничі	729	1 299	922	570	193	- 377
1.2. активні	572	1 344	1 172	772	600	- 172
2. Питома вага активної частини основних засобів у загальній вартості основних засобів, %	49	66	70	17	20	4
3. Обсяг реалізації, тис.грн.	22 547	24 898	20 027	2 351	- 2 520	- 4 871
4. Прибуток від реалізації, тис.грн.	1 052	1 711	584	659	- 468	- 1 127
5. Фондовіддача, грн./грн.	19,49	12,27	11,95	- 7,22	- 7,54	- 0,32
5.1. Фондовіддача виробничих основних засобів, грн./грн.	30,932	19,164	21,726	- 11,768	- 9,207	2,562
5.2. Фондовіддача активної частини основних засобів, грн./грн.	39,418	18,525	17,088	- 20,893	- 22,330	- 1,437
6. Фондорентабельність, грн./грн.				-	-	-
6.1. Загальна фондорентабельність, грн./грн.	0,909	0,843	0,348	-0,066	-0,561	-0,493
6.2. Фондорентабельність активної частини основних засобів, грн./грн.	1,839	1,273	0,498	-0,566	-1,341	-0,774
7. Рентабельність продукції, грн./грн.	0,047	0,069	0,029	0,022	-0,017	-0,040
8 Амортизація, тис.грн.	368	415	397	47	29	- 18
9. Фондообігність, грн./грн.	0,32	0,20	0,24	- 0,11	- 0,08	0,03

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Проаналізувавши дані таблиці 2.9, можна зробити наступний висновок.

Фондовіддача всіх основних фондів організації має тенденцію до зниження. У 2023 році спостерігалось значне падіння рівня фондовіддачі.

Фондовіддача виробничих основних фондів в 2024 році склала 21726 грн. це за 1 грн. вартість основних засобів стала становити 2562 грн. менше доходу. Знижується також фондівіддача активної частини основних фондів.

Аналіз рентабельності капіталу показав, що основні фонди стали приносити менше прибутку в аналізовані періоди. У 2024 році порівняно з 2023 роком загальна рентабельність зменшилась більш як у 2 рази, а рентабельність активної частини основних засобів майже у 3 рази.

2.2.3. Аналіз робочої сили

Від пропозиції робочої сили та ефективності діяльності підприємства залежить обсяг і своєчасність виконання всіх робіт, ступінь використання обладнання, машин, механізмів і, отже, обсяг продукції, витрати, прибуток і багато інших економічних показників. його використання. Для цього проводиться аналіз трудових ресурсів підприємства (табл.2.10).

Таблиця 2.10

Склад персоналу ТОВ «***»

Показники	Роки			Абсолютні зміни		
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
1. Кількість персоналу організації всього:	41	47	45	6	4	- 2
2. Промислово – виробничий персонал	37	38	40	1	3	2
В т.ч.				-	-	-
-службовці	12	12	12	-	-	-
3. Робітники	25	26	28	1	3	2
4. Керівники	4	9	5	5	1	- 4

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Аналіз таблиці 2.10 показав, що у 2023 році кількість працівників зросла (на 6 осіб). А в 2024 році вона знову трохи впала (на 2 особи) до рівня 2022 року, в основному за рахунок зменшення кількості водіїв на 2 особи. З кожним роком кількість працівників збільшується.

Для визначення руху робочої сили розраховується та аналізується динаміка таких показників (табл.2.11):

Таблиця 2.11

Рух кадрів ТОВ «*»**

Показники	Роки			Абсолютні зміни		
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
1. Чисельність працівників на початку року	39	41	47	2	8	6
2. Прийнято на роботу	12	14	5	2	- 7	- 9
3. Вибули, у тому числі	10	8	7	- 2	- 3	-1
4. Чисельність персоналу наприкінці року	41	47	45	6	4	- 2
5. Середньооблікова чисельність персоналу	40	44	46	4	6	2
6. Коефіцієнт прийому працівників	0,30	0,32	0,11	0,02	- 0,19	- 0,21
7. Коефіцієнт з вибуття працівників	0,25	0,18	0,15	- 0,07	- 0,10	- 0,03
8. Коефіцієнт плинності кадрів	0,25	0,18	0,15	- 0,07	- 0,10	- 0,03
9. Коефіцієнт сталості складу персоналу	0,75	0,82	0,85	0,07	0,10	0,03

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Аналіз таблиці 14 показує, що значення коефіцієнтів суттєво не змінилися в аналізовані періоди. Плинність кадрів була менше 1, тому що чисельність працівників була нижчою від середньооблікової чисельності працівників.

Плинність кадрів, яка вказує на рух робочої сили через незадоволеність працівника робочим місцем або організаційну незадоволеність конкретним працівником, у 2023-2024 роках він становить 0,18-0,15 і є нижчим за рівень 2022 року, але ще далеким від рекомендованого значення (0,03-0,05). Коефіцієнт укріплення персоналу показав, що у 2023 році утримання персоналу становило 82%, у 2024 році – 85%.

Таблиця 2.12

Продуктивність праці ТОВ «*»**

Показники	роки			Абсолютні зміни		
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
1. 1.Середньорічна чисельність ППП, осіб	40	44	46	4	6	2
у тому числі робітників	25	26	28	1	3	2
2. 2.Питома вага робітників у загальній чисельності працівників	62,5	59,1	60,9	-3,4	-1,6	1,8
3. Відпрацьовано днів одним робітником за рік, днів	224	223	225	- 1	1	2
4. Відпрацьовано рікиників усіма робітниками, рік.	40 880	41 166	45 360	286	4 480	4 194

Продовження таблиці 2.12

5. Середня тривалість робочого дня, рік	7,3	7,1	7,2	- 0,20	- 0,10	0,10
6. Виробництво продукції у цінах базового періоду, тис. грн.	22 547	24 898	20 027	2 351	- 2520	- 4871
7. Середньорічне виробництво одного працівника, тис. грн	564	566	435	2	- 128	- 130
8. Виробництво робітника				-	-	-
- Середньорічна, тис. грн.	902	958	715	56	- 187	- 242

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Відповідно до таблиці 2.12 у 2024 році відбулося незначне зниження виробництва. За цей період середньорічний виробіток на одного працюючого склав 435 тис. грн., що на 23,1% менше минулого року. Середньорічна вироблення робітника знизилася на 242 тис. крб. з темпом зростання 74,6%.

Аналіз таблиці 2.13 показав, що прибуток на одного працівника в період 2023-2024 рів падав. На зниження цього показника вплинуло зменшення обсягу прибутку.

Таблиця 2.13

Прибутковість персоналу ТОВ «***»

Показники	роки			Абсолютні зміни		
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
1. Прибуток від продукції	1 052	1 711	584	659	- 468	- 1 127
2. Валовий обсяг виробництва продукції у поточних цінах звітного року, тис. грн.	22 547	24 898	20 027	2 351	- 2 520	- 4 871
3. Виторг від реалізації продукції, тис. грн.	22 547	24 898	20 027	2 351	- 2 520	- 4 871
4. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	40	44	46	4	6	2
5. Рентабельність продажів, %	4,67%	6,87%	2,92%	2,2%	-1,7%	-4,0%
6. Питома вага продажу вартості виробленої продукції, %	100	100	100	0	0	0
7. Середньорічне вироблення продукції одним працівником (у поточних цінах), тис. грн.	563,68	565,86	435,37	2,19	- 128,31	- 130,49
8. Прибуток одного працівника, тис. грн.	26,30	38,89	12,70	12,59	- 13,60	- 26,19

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Відповідно до таблиці 2.13 видно, що у підприємства в період 2022-2023 років збільшуються витрати на оплату праці. У зв'язку зі збільшенням чисельності працівників у 2022 році фонд оплати праці збільшився до 7177 тис. гривень.

Таблиця 2.13

Витрати на оплату праці ТОВ «***»

Показники	роки			Абсолютні зміни		
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
1. Витрати на оплату праці, тис. грн.	7 946	8 778	8 353	832	408	- 425
2. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	40	44	46	4	6	2
3. Річний фонд оплати праці (ФОП), тис. грн.	6 296	7 177	6 619	881	323	- 558
4. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис.грн.	157,4	163,1	143,9	5,72	- 13,51	- 19,23
5. Місячний ФОП, тис. грн.	525	598	552	73,45	26,92	- 46,54
6. Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	13 117	13594	11 991	477	-1 126	-1 603

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Крім того, на зростання фонду оплати праці вплинуло також зростання середньомісячної заробітної плати на 1 працівника. У 2023 році з метою підвищення матеріальної мотивації працівників середньомісячна заробітна плата зросла на 477 грн. Середньорічна заробітна плата аналізованого періоду зросла на 5,72 тис. грн.

У 2024 році витрати на оплату праці (табл.2.14) зменшилися на 425 тис. грн. Це пов'язано з тим, що в цей період спостерігався спад виробництва. Середньомісячна заробітна плата одного працюючого в 2024 році склала 1991 тис. грн., в порівнянні з попереднім роком цей показник знизився на 11,8%.

Якщо проаналізувати ефективність витрачання фонду оплати праці, то видно, що в 2023 році на 1 грн. зарплати вироблено і реалізовано менше продукції в порівнянні з попереднім періодом. А сума валового прибутку на 1 грн. зарплати збільшилася на 0,07 грн. На кінець 2024 року показники

ефективності витрачання фонду оплати праці знижуються порівняно з 2022 та 2023 роками.

Таблиця 2.14

Показники ефективності витрачання фонду оплати праці ТОВ «*»**

Показники	роки			Абсолютні зміни		
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
Виробництво продукції на гривню заробітної плати, грн.	3,581	3,469	3,026	- 0,11	- 0,56	- 0,44
Виручка на гривню заробітної плати, грн.	3,581	3,469	3,026	- 0,11	- 0,56	- 0,44
Сума валового прибутку на гривню заробітної плати, грн.	0,167	0,238	0,088	0,07	- 0,08	- 0,15
Сума чистого прибутку на гривню заробітної плати, грн.	0,060	0,093	0,024	0,03	- 0,04	- 0,07

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що у 2022 – 2023 роках темпи зростання заробітної плати були нижчими за темпи зростання продуктивності праці. У 2024 році показники погіршилися.

2.2.4. Аналіз витрат

Собівартість продукції є найважливішим показником економічної ефективності цього виробництва. Вона відображає всі сторони господарської діяльності та об'єднує результати використання всіх виробничих ресурсів. Від її рівня залежать економічні результати діяльності підприємств, швидкість розширеного відтворення, фінансовий стан господарських одиниць і конкурентоспроможність продукції (послуг).

Аналіз собівартості продукції, робіт і послуг є важливим інструментом у системі контролю витрат.

В результаті аналізу даних таблиці 2.15 ми бачимо, що загальна сума витрат в 2023 році зросла на 1592 тис. грн. з темпом зростання 7,4%. У 2024 році темп зростання витрат порівняно з 2022 роком склав 84,7%. Це означає, що сума витрат зменшилася на 3540 тис. грн. або 15,3 відсотка. Зменшення витрат є в основному результатом скорочення виробництва.

Таблиця 2.15

Динаміка та структура собівартості продукції ТОВ «*»**

Елементи витрат	Сума, тис. грн.			Структура витрат, %			Темп приросту, %		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2022	2024-2023
1. Матеріальні витрати	12 567	13 889	10 754	58,2	59,9	54,7	110,5	85,6	77,4
2. Витрати на оплату праці	6 296	7 177	6 619	29,2	31,0	33,7	114,0	105,1	92,2
3. Відрахування на соціальні потреби	1 650	1 601	1 734	7,6	6,9	8,8	97,0	105,1	108,3
4. Амортизація	368	415	397	1,7	1,8	2,0	112,8	107,9	95,7
5. Інші витрати	714	105	143	3,3	0,5	0,7	14,7	20,0	136,2
Разом	21595	23187	19647	100	100	100	107,4	91,0	84,7

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

У 2023 році порівняно з 2022 роком значно зросли витрати на оплату праці (на 14%), амортизаційні відрахування (на 12,8%) та матеріальні витрати (на 10,5%).

У 2024 році видатки зменшилися майже за всіма елементами, за винятком внесків на соціальні потреби. Збільшення цього елемента витрат є наслідком змін у податковому законодавстві щодо відрахувань до позабюджетних фондів, в основному підвищення ставок податку.

Аналізуючи структуру собівартості (табл.2.16), бачимо, що найбільшу частину становлять матеріальні витрати. У аналізованих періодах їх частка становить від 58 до 55%. Це означає, що можна зробити висновок, що виробництво даного підприємства є матеріаломістким. Витрати на оплату праці також є важливою частиною загальної структури витрат, тому виробництво є трудомістким. Загалом структура собівартості досить стабільна, а коливання питомої ваги незначні.

В результаті оцінки собівартості виробленої і реалізованої продукції ми бачимо, що витрати на вироблену і реалізовану продукцію на 1 грн. виручки в 2023 році знизилися в порівнянні з попереднім роком на 0,026 грн. з темпом зростання 97,2%. Зменшення витрат є насамперед результатом значного

зменшення інших витрат. Це означає, що динаміку показників можна охарактеризувати як позитивну

Таблиця 2.16

Показники собівартості виробленої та реалізованої продукції ТОВ «*»**

Показники	2022	2023	2024	Абс. відх. 2024-2023 рр.	Зміни 2024-2023рр., %
1. Виторг від реалізації продукції, тис.грн.	22 547	24 898	20 027	-4871	80,4
2. Витрати на виробництво та реалізацію, тис.грн.	21 595	23 187	19 647	-3539,83	84,7
2.1. Матеріальні витрати, тис. грн.	12 567	13 889	10 754	-3135	77,4
2.2. Оплата праці з відрахуваннями, тис. грн.	7 946	8 778	8 353	-424,831	95,2
2.3. Амортизація, тис.грн.	368	415	397	-18	95,7
2.4. Інші, тис.грн.	714	105	143	38	136,2
3. Витрати на вироблену та реалізовану продукцію з розрахунку на 1 грн. виручки	0,958	0,931	0,981	0,050	105,3
3.1. Матеріальні витрати	0,557	0,558	0,537	- 0,021	96,3
3.2. Оплата праці з відрахуваннями	0,352	0,353	0,417	0,065	118,3
3.3. Амортизація	0,016	0,017	0,020	0,003	118,9
3.4. Інші	0,032	0,004	0,007	0,003	169,3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

У 2024 році витрати зросли на 0,05 гривні на 1 гривню виручки, або 5,3 відсотка. Збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції відбулося в основному за рахунок збільшення витрат на оплату праці з відрахуваннями (0,065 грн., бо 18,3%).

2.3 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «*»**

2.3.1 Аналіз та оцінка складу та динаміки власності та її ресурсів

Метою цього виду фінансового аналізу є визначення загальної характеристики фінансових показників підприємства, визначення їх динаміки та відхилень за звітний період.

Аналіз починається з визначення значення таких основних фінансових показників на основі даних балансу:

1. Вартість активів підприємства виражається величиною балансового показника;
2. В останньому рядку I розділу балансу відображається придбана вартість основних засобів;
3. Сума оборотних коштів виражається останнім рядком II розділу балансу;
4. Розмір капіталу виражається в останньому рядку III розділу балансу;
5. Обсяг залучених коштів виражається як сума показників балансу, що відображають довгострокові та короткострокові позики та боргові зобов'язання.

З метою аналізу змін основних фінансових показників рекомендується скласти порівняльний аналітичний баланс, який містить основні узагальнюючі показники балансу.

Порівняльний аналітичний баланс дозволяє спростити горизонтальний і вертикальний аналіз основних фінансових показників підприємства. Горизонтальний аналіз вказує на зміни показників звітного періоду, а вертикальний – частку показників у валюті балансу підприємства.

При аналізі балансу слід звернути увагу на зміну частки оборотних коштів у вартості активів, співвідношення темпів зростання власного і позикового капіталу, коефіцієнта зростання рівні дебіторської та кредиторської заборгованості. За умови стійкої фінансової стійкості частка власного капіталу повинна динамічно зростати, темпи зростання власного капіталу повинні бути вищими за темпи зростання позичкового капіталу, а темпи зростання дебіторської заборгованості та зобов'язань повинні врівноважувати один одного.

Складаємо та аналізуємо порівняльний аналітичний баланс (табл. 2.17).

Якщо проаналізувати отримані дані (табл.2.17), то можна зробити висновок, що в 2023 році вартість активів організації зросла на 1403 тис. грн. або 24%. Збільшення вартості активів відбулося в результаті значного збільшення вартості основних фондів, а саме основних засобів на 1195 тис. грн. або в 2,4 рази.

Збільшення вартості оборотних активів на 208 тис. грн. загалом це позитивно, оскільки поточні активи є найбільш ліквідними активами.

Дебіторська заборгованість покупців відображається в балансі тільки в її короткостроковій частині. Бачимо, що його сума зросла на 443 тис. грн.

Слід зазначити, що з темпом зростання сума готівки і відповідних коштів зменшилася на 18 тис. грн.

Аналіз пасиву балансу за 2023 рік показав, що приріст вартості нерухомого майна за цей період більшою мірою був забезпечений інвестованим капіталом. Динамічно збільшився обсяг позикового капіталу на 41,3%.

Необхідність поповнення обігових коштів призвела до включення довгострокових і короткострокових кредитів і боргових зобов'язань, заборгованість за якими на кінець 2023 року зросла. Впевненість у поверненні кредиту за рахунок повернення оборотних коштів дозволила збільшити зобов'язання перед банком шляхом отримання додаткового кредиту.

Якісні зміни у складі майна та джерелах його формування зумовили структурні зміни. Подвоїлася частка основного капіталу. Відповідно зменшилася частка оборотних коштів. Із зарахуванням додаткових коштів на платній та поворотній основі частка позикового капіталу зросла до 55,7%, а частка власного капіталу зменшилася до 44,3%.

Таким чином, фінансово-господарська діяльність аналізованої організації здебільшого фінансується за рахунок позикових коштів і залежить від зовнішніх кредиторів.

При оцінці активної частини балансу за 2024 рік можна виявити наступне. Зменшення вартості активів у звітному періоді такою ж мірою є наслідком зменшення вартості основних засобів, особливо основних і рухомих. Частка основних засобів у валюті балансу зменшилася на 1,7%. У 2024 році зростання вартості нерухомості відбулося в першу чергу за рахунок збільшення капіталу. Спостерігається позитивна тенденція зменшення позикового капіталу як за обсягом, так і за структурою (до 47,1%). Підприємство своєчасно, своєчасно та в

повному обсязі виконує зобов'язання щодо сплати основної суми та відсотків за кредитами та позиками.

Аналіз балансу також показав щорічне збільшення суми боргів. Зростання показника є, з одного боку, позитивною тенденцією. Однак господарська діяльність організації негативно характеризується нахилом структури заборгованості в бік торговельних кредитів, отриманих від інших організацій, прихованих позик за рахунок неплатежів до державної податкової системи та внутрішньої платіжної заборгованості.

У аналізованих періодах за статтями «Створений капітал», «Додатковий капітал», «Резервний капітал» руху не спостерігалось. Частка акціонерного капіталу в структурі загального капіталу становить менше 1%.

Частка оборотних коштів в активах становить понад 70% у всі періоди, що означає, що позикові кошти вкладаються в найбільш ліквідну частину активів організації.

2.3.2. Аналіз ознак "хорошого балансу" ТОВ "**"**

Загалом, характеристики «хорошого» балансу такі:

1. Валюта балансу звітного року збільшується порівняно з попереднім роком
2. Темпи зростання оборотних коштів вищі за темпи зростання основних фондів
3. Власний капітал організації перевищує позиковий капітал і темп його зростання вище темпу зростання позикового капіталу
4. Темпи зростання дебіторської заборгованості та зобов'язань повинні бути приблизно однаковими
5. Частка власних коштів в оборотних коштах повинна бути більше 10%.

Аналіз характеристики «хороший баланс» (табл. 2.18) показав, що балансова вартість з кожним роком зростає, що свідчить про розширення діяльності підприємства. Якщо порівняти темпи зростання основних фондів і оборотних коштів, то ми побачимо, що вони не співставні між роками. У 2022 році позиковий капітал підприємства збільшився більше, ніж власний капітал. У

2024 році ситуація покращилася. Темпи зростання дебіторської та боргової заборгованості у 2022 та 2023 роках непорівнянні.

Таблиця 2.18

Ознаки "хорошого балансу" ТОВ «*»**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Валюта балансу, тис. грн.	5 841	7 244	6 697
Темп приросту валюти балансу, %	-1,9	24	-7,6
Темп приросту необоротних активів, %	0,9	141,4	-13
Темп приросту оборотних активів, %	3,2	4,2	-5,4
Власний капітал, тис. грн.	2 985	3 208	3 542
Позиковий капітал, тис. грн.	2 856	3 036	2 597
Темп приросту власного капіталу, %	1,6	7,5	10,4
Темп приросту позикового капіталу, %	12,1	6,3	-14,5
Темп приросту дебіторської заборгованості, %	18,2	24,4	-27,1
Темп приросту кредиторської заборгованості, %	5,3	6,3	-7,6
Частка власні кошти в оборотних активах, %	42,8	22,4	35,9

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Наявність власного капіталу в обороті організації свідчить про те, що весь оборотний капітал підприємства, а також частина основних фондів (при позитивному показнику) формується за рахунок власних активів (ресурсів). Значення цього коефіцієнта є задовільним з точки зору стандартів. Надлишок власних оборотних коштів організації відображає той факт, що інвестиції ТОВ «***» в основному фінансуються за рахунок власних ресурсів.

2.3.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності балансу підприємства

Ліквідність — це здатність підприємства здійснювати необхідні платежі в будь-який час, яка найкраще характеризується тими чи іншими активами (тобто швидкістю перетворення в гроші без втрати вартості) і пасивами однієї підприємства. ступінь або будь-який інший.

Аналіз ліквідності балансу складається з порівняння активів, класифікованих за рівнем ліквідності активів і в порядку зменшення ліквідності, із зобов'язаннями, що відносяться до зобов'язань, класифікованих за їх строками та класифікованих у порядку зростання (табл.2.19).

Таблиця 2.19

Ліквідність балансу ТОВ «***», тис. грн.

2022 рік							
Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-	
						На початок року	На кінець року
A1	299	116	П1	2868	1856	-2569	-1740
A2	1923	1816	П2	500	1000	1423	816
A3	2606	3064	П3	0	0	2606	3064
A4	1124	845	П4	2584	2985	-1460	-2140
Баланс	5952	5841	Баланс	5952	5841	0	0
2023 рік							
A1	116	98	П1	1856	3036	-1740	-2938
A2	1816	2259	П2	1000	0	816	2259
A3	3064	2847	П3	0	1000	3064	1847
A4	845	2040	П4	2985	3208	-2140	-1168
Баланс	5841	7244	Баланс	5841	7244	0	0
2024 рік							
A1	98	462	П1	3036	2597	-2938	-2135
A2	2259	1646	П2	0	0	2259	1646
A3	2847	2814	П3	1000	558	1847	2256
A4	2040	1775	П4	3208	3542	-1168	-1767
Баланс	7244	6697	Баланс	7244	6697	0	0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

На основі розрахованих часток внутрішнього балансу отримуємо матрицю часток внутрішнього балансу, яка має такий вигляд:

На початок 2022 року	На початок 2023 року	На початок 2024 року	На початок 2025 року
$A_1 < П_1$	$A_1 < П_1$	$A_1 < П_1$	$A_1 < П_1$
$A_2 > П_2$	$A_2 > П_2$	$A_2 > П_2$	$A_2 > П_2$
$A_3 > П_3$	$A_3 > П_3$	$A_3 > П_3$	$A_3 > П_3$
$A_4 < П_4$	$A_4 < П_4$	$A_4 < П_4$	$A_4 < П_4$

Проаналізувавши ліквідність підприємства (таблиці 2.17-2.19), можна зробити наступний висновок: при складанні балансу за 2022, 2023, 2024 роки його не можна вважати ліквідним, оскільки співвідношення груп активів і джерел формування не відповідають умовам абсолютної ліквідності. Найбільш ліквідні активи в даному періоді менші за найбільш термінові зобов'язання. У аналізованих періодах платіжний дефіцит найбільш ліквідних активів був значним. У 2022-2024 роках очікувані надходження боржників менші за борги.

Сума резервів перевищувала довгострокові зобов'язання. Через низьку ліквідність резервів надлишковими платежами цих груп важко покрити брак коштів для погашення найбільш термінових зобов'язань.

Порівняння ліквідних активів і зобов'язань дозволяє розрахувати:

- поточна ліквідність, яка показує платоспроможність (+) або неплатоспроможність (-) організації в найближчий до спостережуваного моменту період;
- очікувана ліквідність – це прогноз платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів.

Таблиця 2.20

Поточна і перспективна ліквідність ТОВ «*», тис. грн.**

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Поточна ліквідність	-924	-679	-489
Перспективна ліквідність	3064	1847	2256

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Для 2022-2023 років коефіцієнт абсолютної ліквідності є нижчим від рекомендованого значення. У 2024 році коефіцієнт значно збільшився, вказуючи на те, що підприємство може виплатити 17,79% короткострокової заборгованості готівкою. Співвідношення критичних точок у 2022, 2023 та 2024 роках не в допустимих межах. А в динаміці показник зростає.

Поточний коефіцієнт на кінець 2024 року становив 1,90. Це нижче стандартного значення. За рахунок мобілізації оборотних коштів організація може 100% оплатити свої поточні короткострокові зобов'язання. Але коефіцієнт не відповідає необхідним і оптимальним значенням. Це означає, що підприємство має достатні оборотні кошти для забезпечення високої платоспроможності.

Частка оборотного капіталу з часом зростає, що є негативним фактором, який свідчить про те, що оборотні активи заморожені в запасах і дебіторській заборгованості. Хоча тут слід враховувати галузевий фактор.

Частка оборотних активів в активах більше 0,5.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами з позитивним значенням свідчить про наявність власних оборотних коштів, необхідних для забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Підставою для визнання балансової структури незадовільною та неплатоспроможною є виконання однієї умови:

- коефіцієнт поточної ліквідності на кінець звітного періоду менше 2;
- коефіцієнт капіталовкладення на кінець звітного періоду менше 0,1.

Загалом структура балансу є незадовільною, оскільки основні показники, що її характеризують (в даному випадку коефіцієнт поточної ліквідності), за три роки, що аналізуються, значно нижчі за норму:

Це означає, що підприємство є неплатоспроможним. Перевіримо відновлення платоспроможності:

$$K \text{ відновлення} = (1,90 + 6/12 \times (1,90 - 1,71)) / 2 = 0,9975 \approx 1.$$

Коефіцієнт платоспроможності, розрахований на період 6 місяців, дорівнює 1, тому підприємство має можливість відновити свою платоспроможність протягом наступних шести місяців.

2.3.4. Аналіз фінансової стійкості

Фінансовий стан підприємства – комплексна економічна категорія, яка відображає стан капіталу на певний момент його кругообігу та здатність суб'єкта господарювання розвиватися. Фінансове становище може бути абсолютно стабільним, стабільним, нестабільним (передкризовим) і кризовим.

Фінансова стійкість - це стан бухгалтерського обліку підприємства, який забезпечує його постійну платоспроможність. Ступінь забезпеченості резервами і витратами разом із джерелами їх формування дозволяє виділити 4 типи фінансової стійкості.

Аналізуючи відповідність чи невідповідність коштів, призначених для створення резервів і витрат, визначають абсолютні показники фінансової стійкості (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

Фінансова стійкість ТОВ «*», тис. грн.**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (2024 до 2023)	
				абсолютні	відносні
1. Джерела власних коштів	2985	3208	3542	334	110,4
2. Основні кошти та інші необоротні активи	845	2040	1775	-265	87,0
3. Наявність власних оборотних засобів (п.1 – п.2)	2140	1168	1767	599	151,3
4. Довгострокові кредити та позики	0	1000	558	-442	55,8%
5. Наявність власних та довгострокових позикових джерел формування запасів та витрат (п.3 + п.4)	2140	2168	2325	157	107,2%
6. Короткострокові кредити та позики	1000	0	0	0	0
7. Загальна величина основних джерел формування запасів та витрат (п.5 + п.6)	3140	2168	2325	157	107,2
8. Загальна величина запасів та витрат	3064	2847	2814	-33	98,8
9. Надлишок (+) або недолік (-) власних оборотних коштів (п.3 – п.8)	-924	-1679	-1047	632	62,4
10. Надлишок (+) або недолік (-) власних та довгострокових позикових джерел формування запасів та витрат (п.5 – п.8)	-924	-679	-489	190	72,0
11. Надлишок (+) або недолік (-) загальної величини основних джерел формування запасів та витрат (п.7 – п.8)	76	-679	-489	190	72,0
12. Тривимірний показник типу фінансової стійкості S = (п.9; п.10; п.11)	(0;0;1)	(0;0;0)	(0;0;0)	x	x

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

На підставі даних таблиці 2.21 можна зробити висновок, що фінансовий стан у 2022 році слід характеризувати як нестабільний фінансовий стан, який характеризується порушенням платоспроможності, необхідністю залучення додаткових ресурсів та можливістю покращення ситуації. У 2022 році для покриття витрат ми використовували власні оборотні кошти, довгострокові та короткострокові кредити та боргові зобов'язання.

Фінансова стабільність у 2023-2024 роках характеризується як кризова ситуація, яка призводить до неплатоспроможності підприємства, на межі банкрутства.

Фінансову стабільність можна відновити:

- прискорення оборотності оборотних коштів, внаслідок чого відбувається відносне зниження оборотності і доходу на грн.ль;
- зменшення допустимих запасів і витрат (до стандартних);
- поповнення власних оборотних коштів за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел.

На основі даних балансу розраховуємо та порівнюємо коефіцієнти фінансової стійкості (табл. 2.22).

Таблиця 2.22

Показники фінансової стійкості ТОВ «***»

Показники	Алгоритм розрахунку	роки		
		2022	2023	2024
Коефіцієнт капіталізації	(рядок590+рядок690)/рядок490	0,957	1,258	0,891
Коефіцієнт забезпеченості власними джерелами фінансування	(рядок490-рядок190)/рядок290	0,428	0,224	0,359
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	рядок490/рядок700	0,511	0,443	0,529
Коефіцієнт фінансування	рядок490/(рядок590+рядок690)	1,045	0,795	1,123
Коефіцієнт фінансової стійкості	(рядок490+рядок590)/ рядок300	0,511	0,581	0,612

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «***»

Коефіцієнт капіталізації показав, що на 1 гривню власного капіталу, вкладеного в активи в 2024 році, організація включила 0,891 гривні позикових коштів. Значення показника має тенденцію до падіння і свідчить про позитивну динаміку. Коефіцієнт роздільності з його джерелами фінансування за три періоди має позитивне значення, що означає наявність у підприємства власних джерел фінансування оборотних коштів. Коефіцієнт фінансової незалежності є нижчим за значення показника, що означає, що частка власних коштів у загальній сумі ресурсів не досягає оптимального значення, а позиковий капітал значною мірою домінує. Коефіцієнт фінансування показав, що на 1 гривню позикового капіталу припадає 1,123 гривні власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової стійкості показав, що 62,1% активів організації фінансуються за рахунок стійких джерел (власних та прирівняних до них засобів). І лише 37,9% залучили.

Для забезпечення фінансової стабільності підприємство повинно мати гнучку структуру капіталу та вміти організувати свою діяльність таким чином, щоб забезпечувати постійне перевищення доходів над витратами, підтримувати платоспроможність і створювати умови для власного виробництва.

У результаті оцінки ймовірності банкрутства за допомогою різних моделей виявилось, що ризик банкрутства досить високий.

Підсумовуючи виконану роботу в галузі фінансово-економічного аналізу, можна зробити наступне.

У ході проведення фінансового аналізу, метою якого було визначення причин погіршення стану ТОВ «***» та важелів його оптимізації, встановлено наступне.

Проблеми і труднощі, які виникають у фінансовому стані підприємства, проявляються у двох основних формах. Можна сформулювати їх як низьку ліквідність (відсутність грошей) і недостатню віддачу від вкладеного в компанію капіталу (низька прибутковість).

Показниками низької ліквідності є незадовільні показники ліквідності, рахунки, заборгованість перед бюджетом, персоналом і кредитними організаціями.

Низькі показники рентабельності свідчать про недостатню окупність капіталу, вкладеного в підприємство. При цьому найбільший інтерес представляє рентабельність власного капіталу як показник задоволення інтересів власників організації. Ми можемо виділити два основних компоненти, пов'язані зі сферою управління ефективністю організації – тобто управління оборотним капіталом (частковим капіталом) та управління інвестиційною політикою.

Потенційна здатність ТОВ «***» підтримувати (досягати) прийнятного фінансового становища визначається розміром отриманого прибутку. Основними складовими, від яких залежить прибуток підприємства, є ціни та обсяг продажів, рівень собівартості продукції та доходи від інших видів діяльності.

При проведенні фінансового аналізу необхідно враховувати, що довгострокове стійке фінансове становище організації базується на прибутку. При оптимізації фінансового становища організації необхідно докласти зусиль для забезпечення прибутковості її діяльності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «***»

3.1. Заходи щодо підвищення прибутковості товариства

Пріоритетними напрямками економічної діяльності нині стають збереження всіх видів енергії, її ефективне використання та впровадження технологій енергозбереження та ресурсозбереження. Це пояснюється тим, що енергозбереження як спосіб задоволення зростаючої потреби в енергії та енергоресурсах, за різними оцінками, в 2-5 разів вигідніше, ніж будівництво нових потужностей з виробництва тепла та електроенергії для тих же цілей.

Одним із найважливіших аспектів стратегії є визначення необхідності скорочення енергоємності валового внутрішнього продукту (ВВП) вдвічі. Це дасть серйозний поштовх для розвитку економіки країни. В даний час енергоємність ВВП України в три рази перевищує енергоємність внутрішнього продукту США.

Позитивним нововведенням слід вважати включення до стратегії розділу теплопостачання. Стратегія містить статтю про відновлювані джерела енергії та розвиток місцевих видів палива (торф, відходи деревини).

Якщо проаналізувати поточну ситуацію в окремих галузях економіки, то можна зробити висновок, що лісопромисловий комплекс розвивається досить успішно. Об'єктивно кажучи, це більше стосується сильних компаній.

Середнім і малим деревообробним підприємствам поки що важко стати на ноги. Однією з причин є те, що деревообробка є енергоємною технологією. У ринкових умовах це стає ще більш важливим. Виготовлення якісної деревини вимагає глибокої обробки деревини і, що особливо важливо, якісної сушки деревини. За всім цим стоять енергоносії.

У цій частині роботи на прикладі ТОВ «***» ми розглянемо кейс впровадження енергозберігаючих технологій та оцінимо їх ефективність у виробництві якісної конкурентоспроможної продукції з деревини.

Під час стратегічного планування розвитку виробництва вирішено питання забезпечення цехів та сушильних камер для деревини тепловою енергією в обсязі, який би забезпечив нормальну роботу організації, забезпечення сушильного комплексу та резервів постачання теплової енергії для подальшого розвитку. Вирішили, що тепла енергія має бути автономною і дешевою. Своя - це автономна котельня, щоб ми не залежали від енергопостачальних організацій, від постійно зростаючих тарифів, від перебоїв з подачею тепла (влітку), тому що Сушильний комплекс повинен працювати цілий рік.

Дешево - це означає, що в якості палива повинні використовуватися відходи власного деревообробного виробництва. За основу взято показники, що вартість сушіння деревини при обігріві сушильних камер тепловою енергією від котельні з використанням деревних відходів зменшується в 4 рази порівняно з сушінням «на стороні». Так як ринок якісної деревини досить насичений, доведеться конкурувати цінами. А вартість самого теплоносія, отриманого при спалюванні відходів деревини, в 3,5 рази нижча порівняно з теплоносієм від централізованого теплопостачання. А це рентабельність самого підприємства.

У таблиці 3.1 наведені порівняльні вартісні показники 1 Гкал тепла від різних джерел (газовий котел і котел на відходах деревини теплопродуктивністю 2 Гкал/рік):

Технічна сторона питання полягає у виборі місця розташування котельні з метою підключення накопичувача для збору деревних відходів, самої котельні та сушильних камер через систему аспірації від деревообробних верстатів.

Метою технічного завдання є:

- Забезпечити запас палива не менше двох днів та повністю механізувати процес подачі палива в котельні.

- Вибрати модульну версію основного котла та допоміжного обладнання для полегшення монтажу та створення мінімальних умов. В даному випадку є

однозначна умова – котельня повинна бути повністю автоматизована, тому що якісна сушка деревини можлива тільки при правильному дотриманні технології на всіх етапах. І головним параметром є температура теплоносія.

Таблиця 3.1

**Порівняльні вартісні показники 1 Гкал тепла від різних джерел
(газовий котел та котел на відходах деревини теплопродуктивністю
2 Гкал/рік.) ТОВ «***»**

Показники	Газова котельня (2 Гкал/рік)		Котельня на деревних відходах (2 Гкал/рік)		Абс. відхилення
	Міс.	Рік	Міс.	Рік	
Витрати на електроенергію (грн.):	33588	403056	48060	576720	173664
- котельною	33588	403056	38340	460080	57024
- підготовку тепла	0	0	9720	116640	116640
Заробітна плата персоналу з відрахуваннями на соціальні потреби із розрахунку 2 осіб х 13 500 грн.	34073	408876	34073	408876	0
Амортизаційні відрахування, грн.	1458,3	17499,6	8814,3	105771,4	88271,83
Витрати паливо (природний газ), грн.	175867	2110404	0	0	-2110404
Разом витрати	244986,3	2939835,6	90947,3	1091367	-1848468
Вироблення теплової енергії на місяць, Гкал	1440	17280	1440	17280	0
Собівартість 1 Гкал теплової енергії		170,13		63,16	-106,972

Джерело: власні дослідження

- Зменшити відстані від котельні до сушильних камер, щоб уникнути втрат тепла теплоносія, а також встановити в самій котельні шафи керування сушильною камерою, щоб оператор котельні міг контролювати процес сушіння.

В якості основного котельного обладнання, що працює на відходах деревини, обрано та встановлено один механізований водогрійний котел серії КВД 0,8 тепловою потужністю 800 кВт.

Таблиця 3.2

**Перелік основного обладнання, необхідного для організації котельні
ТОВ «***»**

Назва обладнання	Кількість, шт.	Балансова вартість, тис. грн.
Твердопаливний водогрійний котел на основі механізованих (зі шнековою подачею) газогенераторних топків КВД 0,8	1	680
Разом	1	680

Джерело: власні дослідження

Технічні характеристики обладнання представлені в таблиці 3.3. Перевага даного пристрою: він екологічно чистий, використовує дешеве місцеве паливо, працює автономно, простий в монтажі та легкий в експлуатації.

Таблиця 3.3

Технічні характеристики КВД-0,8

Показники	КВД 0,8
Номинальна теплова потужність, кВт	800
Витрата палива, кг/год	340
Електрична потужність, кВт	5
Об'єм приміщення для обігріву, що рекомендується, м ³	14500-24700
Температура газів, °С	Не более 270
ККД, %	Не менее 95
Габаритні розміри, завд. x шир. x вис., мм	3970x3100x4200
Маса, кг	6500

Джерело: власні дослідження

Виходячи з багаторічного досвіду експлуатації твердопаливних водогрійних котлів серії КВД 0,8 на інших підприємствах, можна відзначити наступні позитивні моменти:

- З однаковим успіхом в якості палива використовуються відходи деревообробки, такі як тирса, стружка і тріска. Механізовані печі серії КВД мають високу питому потужність, забезпечують високу повноту згоряння палива, мають широкий діапазон регулювання потужності та легко автоматизуються.

- Стабільність температури теплоносія забезпечується за рахунок роботи системи автоматичного регулювання, що дозволяє використовувати котел як для систем опалення, так і для технологічних установок (сушильних камер).

- Простота обслуговування - повна механізація і система захисту і блокування, екологічна і пожежна безпека установки.

Відповідно до технічного завдання основне обладнання котельні поставляється в модульному виконанні. Це істотно спростить монтаж і скоротить час монтажу. Термін монтажу термомеханічної частини всієї котельні становитиме 10 днів. В даному випадку монтаж проводиться із залученням майбутніх операторів котельні. Одночасно з цим відбувається навчання персоналу.

Таблиця 3.4

Потреба в капітальних вкладеннях за проєктом ТОВ «*», тис. грн.**

Назва показників	Всього по проєкту
Капітальні вкладення за затвердженим проєктом, всього	740,4
у т.ч.:	
будівельно-монтажні роботи	30,6
обладнання	680,0
інші витрати	29,8

Джерело: власні дослідження

У таблиці 3.5 наведено розрахунок витрат на сушку деревини при опаленні сушильного комплексу з трьома сушильними камерами по 70 куб. м завантажувального об'єму від котельні деревних відходів теплопродуктивністю 1 Гкал/рік:

Таблиця 3.5

Розрахунок витрат на сушіння деревини при влаштуванні котельні на відходах деревини ТОВ «*»**

Показники	Фактичні витрати (у рік)	Примітка
Електроенергія (на сушильний комплекс), грн.	466560	Встановлена потужність суш. комплексу – 45 кВт
Заробітна плата персоналу, грн.	658764	
Теплова енергія, грн.	436547	Витрата теплової енергії на сушіння пиломатеріалів на місяць - 576 Гкал
Амортизаційні відрахування, грн.	26568	
Разом, грн.	1588439	
Виробництво сухого пиломатеріалу (на місяць), м ²	630	

Джерело: власні дослідження

Вихідні дані:

Сушильний комплекс: 3 камери з об'ємом завантаження 70 м², загальний об'єм завантаження - 210 м².

Вартість теплової енергії для опалення відходами деревини - 63 грн. 16 коп.(розрахунок вартості 1 Гкал тепла в таблиці 3.6).

Таким чином, собівартість сушіння 1 м² деревини при обігріві сушильної камери тепловою енергією, отриманою від спалювання деревних відходів, становить 2521 грн. 33 копійки (1588439 грн. / 630 м³).

Таблиця 3.6

Оцінка економічної ефективності ТОВ «***

Показники	Прогноз по роках				
	2022	2023	2024	2025	2026
1.Інвестиції (капітальні вкладення)	740				
2.Економічний ефект (у % економії втрат на вироблення теплоенергії)	924,2	1854,9	1 866,1	1922,0	1 998,9
3. Чистий дохід	184	1855	1866	1922	1999
4. Норма дисконту	0,924	0,853	0,788	0,763	0,713
5. Чистий дохід, що дисконтується	170	1583	1471	1466	1425

Джерело: власні дослідження

Визначаємо термін окупності Т, рік: $170 / 740 = 0,23$ року або 2 місяці.

Результати роботи: 1. Організація повністю забезпечила дешеву теплову енергію для опалення побутових і виробничих приміщень та технологічних установок (сушильні).

2. Швидка окупність капітальних витрат за рахунок зниження собівартості продукції та зменшення витрат на зовнішнє споживання теплової енергії.

3. Собівартість 1 Гкал тепла повинна бути 63 грн. 16 коп. А вартість сушіння 1 куб. м деревини знаходиться в межах 2521 грн., що помітно позначиться на економічних показниках.

4. Підприємство самостійно вирішить проблему вивезення відходів деревообробної промисловості. Податківцям можна сміливо повідомляти, що підприємство створило безвідходне виробництво і припинить платити екологічні податки.

5. Значно зменшивши витрати на оплату теплоносія та сушіння деревини, можна впевнено конкурувати на ринку, регулюючи ціни на якісну деревину.

3.2. Організація енергозбереження в адміністративних будівлях та виробничих приміщеннях

Збільшення енергоємності виробництва, кількості задіяного у виробничих процесах обладнання, а також постійне зростання цін на енергоносії є серйозним чинником, що підвищує важливість питання енергозбереження. На даний момент не існує універсальних способів економії електроенергії, але розроблено методи, технології та пристрої, які допомагають підняти енергозбереження на якісно новий рівень.

На жаль, наразі у вітчизняній промисловості комплекс заходів щодо зниження витрат на енергоносії використовується досить слабо. Багато економічних проблем організацій і компаній (нестача обігових коштів, висока собівартість і накладні витрати тощо) і загальна криза обробної промисловості багато в чому пов'язані з нераціональним використанням енергетичних ресурсів і потужностей.

Організація енергозбереження включає два основних види заходів:

1. організаційний;
2. технічний.

Організаційні заходи щодо енергозбереження:

1) Призначення відповідального за організацію та впровадження енергозберігаючих заходів, представлення призначеній особі єдиного плану заходів з організації енергозбереження;

2) Періодична організація енергоаудитів зі створенням та внесенням змін до енергетичного паспорта та корекцією плану енергозбереження;

3) Оптимізація системи освітлення, усунення нераціонального використання, регулярне очищення та регулювання ламп, децентралізація відключення;

4) своєчасна перевірка та узгодження договорів з енергетичними організаціями;

5) Керівництво агітаційною роботою серед персоналу, можливо запровадження системи винагород за високі результати в енергозбереженні;

6) Використовуйте інформативні плакати, знаки для підвищення обізнаності;

7) Підвищення загального рівня технічної культури з енергозбереження.

Технічні заходи щодо енергозбереження в системі освітлення:

1. Здійснення освітлення згідно з діючими нормами, недопущення надлишку або нестачі освітлення;

2. Заміна ламп розжарювання на енергозберігаючі (компактні люмінесцентні, світлодіодні лампи), енергозбереження становитиме до 70% від того, що використовувалося раніше;

3. Заміна люмінесцентних ламп на люмінесцентні лампи підвищеної енергоефективності з економією до 5%;

4. Заміна низьокласного енергоефективного пускового обладнання (ПУА) на більш енергоефективне ПУ з економією до 10%;

5. Сегментація контурів освітлення з можливістю відключення окремих сегментів і всього освітлення, економія до 10%.

Найефективнішим методом енергозбереження був і залишається метод технічної модернізації, впровадження нових технологій. Безсумнівно, найдорожчий, але в деяких випадках призводить до зниження енергоспоживання більш ніж на 50%.

Існує багато пристроїв, що дозволяють знизити втрати при роботі обладнання, серед яких основними є частотно-регульовані приводи (пристрої плавного пуску).

Навіть найскромніші підрахунки показують, що при використанні цих пристроїв рівень енергозбереження підвищується приблизно на 15-20%. Принцип роботи заснований на регулюванні режиму роботи виконавчої апаратури шляхом подачі на керовані пристрої вихідної напруги різної частоти.

Використання частотних перетворювачів (якщо це буде в майбутньому) дасть вам такі переваги:

- оптимізація режиму роботи керованого пристрою (машини, обладнання механізмів) і, як правило, продовження терміну його служби. Обладнання, яке не піддається надмірним навантаженням, буде в кращому технічному стані;

- більш зручне управління двигуном обладнання, включаючи плавний пуск і плавну зупинку і можливість реверсу обертання валу (реверсу) двигуна. Сюди ж можна віднести зручність регулювання, частоту обертання, напруга живлення різної частоти. Це позитивно позначається на технічному стані обладнання.

- захист двигуна від перевантажень електричної мережі або, навпаки, від недостатньої напруги. Це дуже важливий позитивний момент, оскільки він запобігає пошкодженню обладнання, пов'язаному з низькою якістю напруги, що важливо.

Як бачимо, використання енергозберігаючого обладнання та енергозберігаючих технологій призводить не тільки до прямого зниження споживання електроенергії, а й дає додаткові переваги. Використання енергозберігаючого обладнання особливо актуально на енергоємних підприємствах, де нераціональне споживання електроенергії призводить до великих фінансових втрат. Також має сенс використовувати енергозберігаючі технології для підвищення якості електроенергії, що позитивно впливає на якість обладнання та його термін служби.

Таблиця 3.7

Оцінка економічної ефективності при застосуванні частотно-регульованих приводів (пристроїв плавного пуску) ТОВ «*»**

Показники	Одиниці вимірювання	Числові значення
Витрати електроенергії	кВт год/рік	2235
Вартість обладнання	тис. грн.	153
Вартість монтажу	тис. грн.	37
Капіталовкладення	тис. грн.	190
Ціна електроенергії	грн./Гкал	3,8
Сумарний ефект від 15 до 20%	Гкал	335,25
Сумарний економічний ефект (з урахуванням зниження витрат на ремонт технологічного обладнання)	тис. грн.	1273,95

Джерело: власні дослідження

Як правило, ефект від енергозберігаючих заходів розраховується наступним чином:

- як вартість заощаджених енергоносіїв або частка у вартості спожитих енергоносіїв, також на одиницю продукції;
- у натуральному вираженні (кВт·рік, Гкал тощо);
- ефекти підвищення конкурентоспроможності (зниження енерговитрат на одиницю продукції, енергоефективність виробництва при його використанні).

Таблиця 3.8

Оцінка економічної ефективності ТОВ «***»

Показники	Роки				
	2022	2023	2024	2025	2026
1. Інвестиції (капітальні вкладення)	190				
2. Економічний ефект (у % економії втрат споживання електроенергії)	637,0	1278,4	1286,1	1 324,7	1 377,6
3. Чистий дохід	447	1278	1286	1325	1378
4. Норма дисконту	0,924	0,853	0,788	0,763	0,713
5. Чистий дохід, що дисконтується	413	1091	1014	1011	982

Джерело: власні дослідження

Термін окупності складе: $413/190 = 2,17$ року або 2 роки 2 місяці.

3.3. Виробництво нового виду продукції як один із факторів підвищення рентабельності.

Слово «піддони» не настільки звичне для слуху наших співвітчизників, але що таке піддони в тій чи іншій мірі знають всі. Кожен підприємець, який стикається з проблемами транспортування вантажів, починаючи з «відносно невеликих кількостей», усвідомлює, навіщо вони потрібні. Незамінним способом транспортування різних видів продукції є транспортування на європіддонах. Для переміщення і зберігання продуктів давно використовуються найрізноманітніші конструкції і винаходи, але дерев'яні піддони простіше, довговічніше і зручніше, але ще нічого не придумали.

Сьогодні в кожній країні світу навіть найбільш консервативні галузі промисловості використовують цей вид транспорту, отримуючи виручку від його логістичних та економічних переваг.

Покупці піддонів пред'являють високі вимоги до оптимізації всіх вантажно-розвантажувальних робіт і захисту об'єктів, що транспортуються. Прості за конструкцією дерев'яні піддони дозволяють компактно і зручно розміщувати на їх поверхні вантажі різного розміру.

Піддони були винайдені та модернізовані та користувалися величезною популярністю у воєнні роки. Зі США ця форма «поширилася» до європейських країн і стала невід'ємною частиною вантажних перевезень. Оскільки товаропотік між країнами постійно збільшується, виробництво піддонів не стоїть на місці. Універсальність сучасних піддонів дозволяє використовувати їх не тільки для транспортування вантажів, але і для ефективного зберігання. Розрізняють піддони з вушками і спеціальними ручками для транспортування спеціальними навантажувачами, бочкоподібні піддони з поглибленнями для дна, піддони для транспортування і зберігання продуктів хімічного виробництва.

Виробництво піддонів дозволяє ефективно підійти до питання вдосконалення транспортно-навантажувальної діяльності на різних об'єктах. Переміщення піддонів здійснюється наступними способами: навантажувачами, гідравлічними навантажувачами, а також вручну. Піддони дуже надійні та ергономічні. Після закінчення часу піддони відправляються на переробку.

Вартість дерев'яних піддонів набагато вище, але вони також мають найкращі теплоізоляційні, експлуатаційні та ергономічні характеристики. Крім того, пластикові піддони більш слизькі, а сучасні відкриття дають дерев'яним піддонам шанс на перше місце. Якісний монтаж крокв і сучасні технології дозволяють зробити сухі кромкові панелі нечутливими до розшарування і негативного впливу підвищеної вологості і гризунів.

Бізнес-план виробництва нового виду палетної продукції (європіддони)

Цей бізнес-план передбачає впровадження лінії з виробництва нового виду продукції – піддонів (стандартних та європіддонів) з деревини.

Метою інвестиційного проєкту є диверсифікація виробництва, розширення асортименту та підвищення якості продукції.

1. Фінансування проєкту:

- власні кошти 350 тис. грн. (25,9%)
- позикові кошти 1000 тис. грн. (74,1%)
- проєкт не передбачає державної підтримки

2. Вартість проєкту 1350 тис. грн.

3. Термін реалізації проєкту: 5 років (січ. 2023 – груд. 2016)

4. Чиста приведена вартість 1189,7 тис. грн..

5. Термін окупності проєкту 1 рік 1 місяць.

В основу бізнес-плану інвестиційного проєкту покладено інформацію, надану інженерно-технічним відділом ТОВ «***», а також ЗМІ та літературні джерела.

Таблиця 3.9

Виробництво основної продукції ТОВ «*»**

Продукція	Виявлена річна потреба	Заплановано до виробництва на рік	Частка освоєння, %
Піддон дерев'яний 1200x1000, ГОСТ 9078-84	3012	2810	93,3
Піддон дерев'яний 1200x800, ГОСТ 9557-87	2592	2540	98
Піддон нестандартний 1200x1200 E-PAL	2102	1850	88
Разом	7706	7200	93%

Джерело: власні дослідження

Для запуску виробництва необхідно придбати спеціальне обладнання (б/у), перелік якого представлено в таблиці 3.10.

Переваги автоматичного штабелювання палет:

1. Мінімальний людський фактор (тільки при укладанні панелей).
2. Мінімально необхідна кількість операторів (2 особи).
3. Швидке укладання піддонів (13 секунд). За зміну збиваємо від 700 до 1000 палет, це 1-1,5 єврофури.

Таблиця 3.10

**Перелік основного обладнання, необхідного для організації
виробництва продукції ТОВ «***»**

Назва обладнання	Кількість, шт.	Балансова вартість, тис. грн.
Верстат для автоматичного збивання стандартних та європіддонів KOMBI-FLEX R-1000 6/у	1	680
Компресор	1	7,5
Разом		687,5
У тому числі ПДВ		104,9

Джерело: власні дослідження

4. Можливість працювати з великими підприємствами, які використовують піддони для зберігання та транспортування своєї продукції. Заводи співпрацюють тільки з тими компаніями, які мають механічне укладання піддонів, тому що тільки механічне укладання забезпечує абсолютно рівномірну геометрію і не зупиняє роботу лінії пакування готової продукції на піддони. Згортання піддонів вручну не гарантує однорідної геометрії.

5. Цвяхи забиваються гідравлічно, що забезпечує абсолютно надійне кріплення в піддоні і не вимагає ручного забивання.

6. Цвяхи забиваються в заздалегідь визначених місцях, що забезпечує якість піддону.

7. Машина займає невеликий простір у приміщенні (довжина 3,5 м * ширина 2,5 м * висота 3,6 м), що дозволяє використовувати решту площі для зберігання палет. Ручне укладання піддонів вимагає набагато більше місця в приміщенні.

Переваги цієї машини:

1. Можливість покупки, що економить значну суму в порівнянні з покупкою нової машини (ціна нової 1,3 млн грн.).

2. Підвищення якості піддонів для підприємств, які використовують ручний спосіб виготовлення піддонів.

3. Зниження витрат на піддони за рахунок більш високої продуктивності в порівнянні з ручним укладанням піддонів.

4. Можливість розширення бізнесу в сфері виробництва та продажу піддонів.

5. Машина фактично нова, «обкатка», виробила 12000 палет (17 євротраків), це 2 тижні її роботи в 1 зміну.

Шашки та дошки вручну подаються в ліву сторону машини для збивання ніг R-1000. Готові ніжки кладуть в монтажну частину верстата з правого боку, зверху кладуть дошки, і верстат Р-1000 одночасно збиває 3 ніжки і верхнє покриття підлоги. Вартість основного матеріалу наведена в таблиці 3.11 та 3.12.

Таблиця 3.11

Вартість основного матеріалу для виготовлення ТОВ «*»**

Назва сировини і матеріалів	Витрата на одиницю продукції, 1 од.	Річна потреба у сировині та матеріалах	Ціна за одиницю сировини	Вартість сировини та матеріалів, тис. грн.
Обрізна дошка	0,03	216,0	2,1	453,6
Брус (заготовка для піддонів)	0,01	72,0	1,6	115,2
Цвях барабанний	9	64,8	1,99	128,95
Разом		-		697,75

Джерело: власні дослідження

Планування обсягів виробництва ТОВ «***» здійснюється на основі виробничої потужності. Виробничі потужності обмежені робочою силою, виробничими потужностями та натуральними інгредієнтами.

Таблиця 3.12

Інвестиції (на період реалізації проєкту) ТОВ «*»**

Статті витрат	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
1. Капітальні вкладення за затвердженням проєктом, що підлягають виконанню	457,5			-	
2. Капітальні вкладення об'єкти збуту					
3. Придбання оборотних коштів	697,8	702,6	709,6	716,7	725,3
4. Інші інвестиції в період освоєння та експлуатації виробничих потужностей	-			0	
5. Разом - обсяг інвестицій	1155,25	702,64	709,59	716,69	725,29

Джерело: власні дослідження

Планування продажів здійснюється по мірі надходження на підприємство виручки від реалізації продукції. Підприємство починає виробництво в січні 2023 року. План продажів наведено в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Програма виробництва і реалізації продукції ТОВ «*», тис. грн.**

Статті витрат	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Обсяг виробництва:					
- у натуральному вираженні, шт.	7 200	7 236	7 272	7 309	7 346
- у вартісному вираженні, тис. грн.	697,8	704,0	710,2	287,0	289,6
Обсяг реалізації у натуральному вираженні, всього шт.	7 200	7 236	7 272	7 309	7 346
Ціна реалізації за одиницю продукції, грн.	220,0	222,0	224,0	226,0	228,0
Виторг від реалізації продукції, тис. грн.	1584,0	1606,2	1628,8	1 651,7	1 674,9
у тому числі ПДВ	241,6	245,0	248,5	252,0	255,5

Джерело: власні дослідження

Рентабельність компанії залежить від доходу, який компанія генерує. З метою забезпечення попиту на продукцію ТОВ «***» регулює якість (готуючи оптимальні рецептури) і ціну. Ціноутворення на продукцію ТОВ «***» базується на витратно-ринковому підході. Ціна покриває витрати на виробництво, але при цьому значно нижча від цін конкурентів.

Торгова націнка на продукцію формується з урахуванням ринкового попиту. Середня роздрібна ціна продукції становить 220 грн. за палету.

Для організації виробництва необхідно створити 2 нових робочих місця.

Таблиця 3.14

**Кількість працівників, витрати на оплату праці
та соціальні відрахування ТОВ «***»**

Статті витрат	Одиниці вимірювання	Роки				
		2023	2024	2025	2026	2027
1. Чисельність працюючих, всього	осіб	2	2	2	2	2
2. Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні потреби	тис. грн.	379,8	393,1	379,2	409,5	424,6
в тому числі						
Оплата праці	тис. грн.	301,0	311,5	300,5	324,5	336,5
Відрахування на соціальні потреби	тис. грн.	78,9	81,6	78,7	85,0	88,2

Джерело: власні дослідження

Фінансові результати реалізації (план прибутку) інвестиційного проекту показують розподіл виручки від реалізації продукції та суми чистого прибутку по кварталах і роках (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

Фінансові результати виробничо-збутової діяльності ТОВ «*», тис. грн.**

Показники	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Загальна виручка від реалізації продукції	1584,0	1606,2	1628,8	1651,7	1674,9
ПДВ, акцизи та аналогічні обов'язкові платежі від реалізації продукції, що випускається.	241,6	245,0	248,5	252,0	255,5
Виручка від реалізації продукції за мінусом ПДВ, акцизів та аналогічних обов'язкових платежів	1342,4	1361,2	1380,3	1399,7	1419,4
Загальні витрати на виробництво та збут продукції (послуг)	1077,6	1095,8	1088,8	1126,2	1149,9
в тому числі:					
ПДВ, акцизи та аналогічні обов'язкові платежі, що сплачуються із витрат на матеріали, паливо, енергію	164,4	167,2	166,1	171,8	175,4
Амортизаційні відрахування	91,5	91,5	91,5	91,5	91,5
Податки, що включаються до собівартості, всього	78,9	81,6	78,7	85,0	88,2
ЄП	78,9	81,6	78,7	85,0	88,2
Фінансовий результат (прибуток)	94,46	92,33	121,32	97,04	89,81
Податки, що відносяться на фінансовий результат (прибуток),	7,3	6,5	5,8	4,9	3,1
в тому числі:					
податок на майно	7,3	6,5	5,8	4,9	3,1
Погашення відсотків за кредит	60,0	60,0	30,0	25,0	17,0
Оподатковуваний прибуток	27,2	25,8	85,5	67,1	69,7
Податок на прибуток	18,9	18,5	24,3	19,4	18,0
Чистий прибуток	68,3	67,4	91,3	72,7	68,7
Платежі до бюджету	182,3	184,5	191,2	189,5	189,3

Джерело: власні дослідження

Дисконтований грошовий потік використовується для обліку дисконтування майбутніх доходів до їх поточної вартості. Виходячи з умови альтернативного інвестування безризикова процентна ставка береться в розмірі 18,25% річних. Так, ставка дисконту, розрахована методом кумулятивної побудови на основі безризикової ставки з урахуванням ризиків, пов'язаних з інвестиціями, становить 18,25%.

Вихідними даними для визначення ефективності інвестиційного проекту є дані плану надходжень і видачі грошових коштів. Необхідною умовою доцільності проекту є позитивне значення показника грошового потоку для кожного інтервалу часу.

Термін окупності - це проміжок часу від початку реалізації проекту за даним бізнес-планом до моменту, коли різниця між балансовою сумою чистого прибутку з амортизацією і сумою інвестиційних витрат стане позитивною.

Термін окупності проекту 1,07 року (1 рік 1 місяць).

3.4 Оцінка можливих ризиків

Під час аналізу ризиків було виявлено, що на ефективність роботи впливає багато факторів. Одним із найважливіших є підвищення вартості сировини, що може призвести до зростання собівартості продукції. Усі основні ризики наведено в таблиці 3.16.

Таблиця 3.16

Можливі ризики

Можливі ризики	Вплив на очікуваний прибуток	Заходи щодо зниження впливу ризику
1. Економічні ризики пов'язані з неплатоспроможністю споживача, нестійкістю попиту, зниження цін конкурентами.	Зменшення доходу	Постійна робота з клієнтами, вдосконалення товару, гнучка цінова політика, підвищення якісних параметрів продукції
2. Збільшення цін на сировину	Збільшення витрат	Укладання довгострокових договорів на купівлю сировини, встановлення у контракті фіксованих цін на тривалий час
3. Виробничі ризики	Зниження прибутковості	Чітке календарне планування робіт, краща організація робіт, що проводяться
4. Фінансовий ризик	Зниження доходу	Основний захід щодо зниження ризику полягає у розробці інвестиційно-фінансової стратегії, метою якої є потрапляння до зони прибуткового функціонування.
5. Природні ризики (лісові пожежі, обмеження доступу до сировини)	Зниження доходу, збільшення витрат	-

Джерело: власні дослідження

Точка беззбитковості відповідає тому обсягу продажів, з якого виробництво повинно отримати прибуток. Розрахований обсяг реалізації (виробництва) продукції порівнюється з проектною потужністю підприємства, що створюється.

Точка беззбитковості розраховується як відношення величини постійних витрат до різниці в ціні продукції та величини змінних витрат, поділеної на обсяг реалізації продукції.

Точка беззбитковості (точка беззбитковості) — це такий обсяг виробництва, при якому підприємство не має прибутку, але й не має збитків (табл. 3.17)

Таблиця 3.17

**Точка беззбитковості, рівень беззбитковості та запас міцності
інвестиційного проєкту ТОВ «***»**

Показники	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Обсяг продажів у натуральному вираженні, тис.шт.	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3
Ціна од. продукції (грн.)	220,0	222,0	224,0	226,0	228,0
Виторг від продажів (тис. грн.)	1584,0	1606,2	1628,8	1651,7	1674,9
Повні поточні витрати на виробництво продукції (витрати на виробництво та збут продукції – виробничі витрати плюс амортизація, податки та інші відрахування, що відносяться як на собівартість, так і на фінансові результати, крім податку на прибуток) (тис. грн.)	1247,9	1268,9	1259,0	1302,7	1329,6
Постійні витрати (тис. грн.)	478,6	491,1	476,5	505,9	519,2
Умовно-змінні витрати (тис. грн.)	769,3	777,8	782,5	796,8	810,3
Умовно-змінні витрати на од. продукції (грн.)	106,8	107,5	107,6	109,0	110,3
Обсяг продажів у точці беззбитковості у натуральному вираженні, тис.шт.	4,2	4,3	4,1	4,3	4,4
Рівень резерву безпеки, %	41,3	40,7	43,7	40,8	39,9
Рівень беззбитковості	0,59	0,59	0,56	0,59	0,60

Джерело: власні дослідження

З даних таблиці 3.17 випливає, що точка беззбитковості даної інвестиції становить 4,2 тис. шт., що значно менше запланованого фізичного обсягу виробництва та реалізації (7,2 тис. шт.).

Таким чином, можна зробити висновок, що даний інвестиційний проект є ефективним і може бути рекомендований до впровадження у виробництво на ТОВ «***».

Проаналізуємо можливий чистий прибуток від реалізації продукції за різних умов: із впровадженням розроблених заходів і без нього. За іншими показниками прогнозуємо зростання на 5%.

Таблиця 3.18

Прогноз чистого прибутку ТОВ «***»

Назва показників	Значення, тис. грн.			
	За умови впровадження заходів		Без впровадження заходів	
	2 півріччя 2024 року	2025 рік	2 півріччя 2024 року	2025 рік
Виторг від реалізації продукції	10514	21611	10514	21028
Собівартість виробленої продукції	8348	16697	8464	16928
Валовий прибуток	2166	4914	2050	4100
Комерційні витрати	349	698	349	698
Управлінські витрати	1312	2623	1312	2623
Прибуток від продажу	505	1593	390	779
Відсотки отримання	4	7	4	7
Відсотки до сплати	129	397	129	257
Інші доходи	202	403	202	403
Інші витрати	227	454	227	454
Прибуток до оподаткування	355	1152	239	478
Податок з прибутку (20%)	71	230	48	96
Чистий прибуток	284	922	191	383

Джерело: власні дослідження

Чистий прибуток від реалізації розроблених заходів в 2023 році складе 922 тис. грн., що в 2,4 рази більше, ніж без їх реалізації. Тому впровадження цих заходів є вигідним для підприємства.

У другому півріччі 2022 року компанія може отримати 284 тис. грн. чистий прибуток і використовувати його для погашення кредитів.

Аналіз прогнозованих показників рентабельності дає підстави зробити висновок, що реалізація розроблених заходів підвищить рівень ефективності роботи та рентабельності інвестованого капіталу організації. Тому впровадження цих заходів рекомендується.

ВИСНОВКИ

Організація, яка займається комерційною діяльністю, створюється для отримання прибутку. Іншими словами, комерційна організація - це юридична особа, яка залучає капітал для здійснення своєї діяльності і забезпечує його зростання за рахунок отриманого чистого прибутку.

Процес формування доходу організації - це складний виробничо-господарський і фінансово-економічний процес, внаслідок якого у організації постійно виникають зобов'язання, які необхідно розрахувати в певний термін (сплатити податки, оплатити матеріали, погасити кредит, сплатити відсотки за кредитами), поставити продукцію або надати послуги за договором з іншою організацією. Якщо організація працює з прибутком (навіть від позареалізаційної діяльності), виручка від реалізації продукції дає їй можливість своєчасно виконувати свої зобов'язання.

Проте в діяльності організації може виникнути ситуація, коли вона з різних причин не може отримати достатній і своєчасний дохід для покриття своїх витрат. У цьому випадку організація замість прибутку може отримати збитки, що призводить до втрати частини власного капіталу і, як наслідок, до проблеми несплати організацією своїх зобов'язань. Збитки являють собою пряму втрату капіталу (власного або частини позикового).

Прийняття рішень про розвиток компанії, вибір стратегічних і тактичних напрямків має базуватися на чіткій оцінці стану компанії та можливих шляхів досягнення її цілей.

При проведенні фінансового аналізу слід враховувати, що основою стійкого фінансового становища організації протягом тривалого часу є отриманий прибуток. При оптимізації фінансового становища організації в першу чергу необхідно прагнути до забезпечення прибутковості її діяльності.

У процесі проведення фінансового аналізу, метою якого було визначення причин погіршення стану ТОВ «***» та важелів його оптимізації, встановлено наступне.

Проблеми і труднощі, які виникають у фінансовому стані компанії, в кінцевому підсумку мають два основні прояви. Ми можемо сформулювати їх як низьку ліквідність (відсутність грошей) і недостатню віддачу від вкладеного в компанію капіталу (низька віддача). Показниками низької ліквідності є незадовільні показники ліквідності, зобов'язань перед постачальниками, заборгованості перед бюджетом, персоналом і кредитними організаціями. Низькі показники рентабельності свідчать про недостатню окупність вкладеного в підприємство капіталу. При цьому найбільший інтерес представляє рентабельність власного капіталу як показник задоволення інтересів власників організації. Ми виділяємо два основних компоненти, які відносяться до сфери управління ефективністю організації, тобто управління оборотним капіталом (частковим капіталом) і управління інвестиційною політикою. Потенційна здатність ТОВ «***» підтримувати (досягати) прийняттого фінансового стану визначається розміром отриманого прибутку. Основними складовими, від яких залежить обсяг прибутку підприємства, є ціни та обсяг продажів, рівень собівартості продукції та доходи від іншої діяльності.

У цій частині були розроблені конкретні заходи, спрямовані на підвищення прибутковості аналізованої організації, а саме за рахунок зниження собівартості продукції при більш ефективному використанні наявних ресурсів. Також розроблено бізнес-план з виробництва нового виду продукції, яка користується попитом на ринку перевезення палетних вантажів (піддонів). Оцінка ефективності бізнес-плану показала, що проект ефективний і може бути рекомендований до виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Благун С. І. Фінансові інновації як елемент фінансової системи. *Вісник Хмельницького національного університету*. №6. Том 2. 2021. С. 152 - 157.
2. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. Вип. 2 (19). 2020. С. 240-244.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз. Теорія та практика: навчальний посібник. К.:ЦУЛ, 2019. 328 с.
4. Боднар О. А., Семенюк А. І. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. №44 .2024. С. 23-29
5. Бражник Л.В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка і суспільство*. № 14. 2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/111.pdf (дата звернення: 04.03.2025)/
6. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. *Агросвіт*. 2020, № 6. С. 14- 21.
7. Гриценко Л., Боярко І. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, № 2. 2019. С.108-115 [https://doi.org/10.18371/2221-755x2-3\(35-36\)2019193944/](https://doi.org/10.18371/2221-755x2-3(35-36)2019193944/)
8. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 1. С. 330–340. URL: <https://fkд.net.ua/index.php/ fkd/article/view/2892/2930/>
9. Гречко Р. І., Харабара В. М. Капітал підприємства та фактори, які визначають його структуру. *Інвестиції: практика та досвід*. № 4.2024. С. 92-98.
10. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45.

- 11.Здiр В. А., Кулик Ю. М., Глигало Н. А. Фiнансово-облiкове забезпечення розвитку аграрного виробництва в Україні. *Економiчний простiр*, №152, 2019. С.81-92. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/152-7>
- 12.Кальченко О. , Лесун С. Економiко-статистичне дослідження ефективностi використання фiнансових ресурсiв пiдприємств IT-сфери. *Проблеми i перспективи економiки та управлiння*, №1(41), 2025. С.422–436. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-422-436](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-422-436)
- 13.Косова Т.Д. Фiнансовий аналіз : навчальний посiбник. Київ: ЦУЛ, 2019. 440 с.
- 14.Куліш Г. П., Чепка В. В., Гавриленко Ю. О. Фiнансовий стан пiдприємства: фактори, що впливають на нього. *Економiчні горизонти*, № 1(19), 2022. С. 4 - 11. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(19\).2022.259393](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(19).2022.259393)
- 15.Кучеренко Т. Є., Аніщенко Г. Ю. Облiково-аналiтичне забезпечення управлiння грошовими потоками пiдприємств. *Ефективна економiка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10022> (дата звернення: 16.03.2025). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.12](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.12)
- 16.Лопатовська О., Бомок А. Можливостi застосування зарубiжного досвiду у процесi управлiння фiнансовими ресурсами вiтчизняних пiдприємств. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. № 326(1). 2024. С.88-91. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-15>
- 17.Лобачева І. Ф., Даценко Г. В., Кудирко, О. М. Моделювання ефективностi використання фiнансових ресурсiв пiдприємства. *Проблеми сучасних трансформацiй. Серія: економiка та управлiння*. №7. 2023. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-01>
- 18.Мавлєва Д., Лиса О. Удосконалення управлiння фiнансовими ресурсами з метою пiдвищення результативностi діяльностi пiдприємства. *Економiка та суспiльство*. № 56. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52>

- 19.Марусяк Н. Л. Фінанси підприємств : навчальний посібник.: 2-ге вид., перероб. і допов. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
- 20.Менеджмент : навчальний посібник / С. І. Страпчук, О. П. Миколенко, І. А. Попова, В. В. Пустова. Вид. 2-ге переробл. і допов. Львів : «Новий Світ-2000», 2025. 356 с.
- 21.Нагорний П., Базюк Д. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. № 1 (01). 2023. С.44-49. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-1-8>
- 22.Наконечна С. А. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. №8. 2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15204547>
- 23.Насібова О. В. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку : електрон. наук.-практ. журнал*. 2019. Вип. 30. С. 185-190. URL: https://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/30.pdf, (дата звернення 29.03.2025 р.).
- 24.Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8361>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.85
25. Овчарова Н., Кравченко О., Бобошко Р. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. № 30. 2021. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-45>
- 26.Олександренко І. В. Управління фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств в Україні. *Бізнесінформ*. № 2.2024. С.194-201.
- 27.Омельченко О.В., Швед В.В., Штифлюк В.В. Про деякі питання оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. № 68. 2022. С. 145-150.

- 28.Поліщук О. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами аграрних підприємств в Україні. *Економічний простір*. №154. 2020. С. 231-234. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-43>
29. Проскуріна Н., Гнідкова А. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. №43. 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>
- 30.Разумкова О.В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету* 2022, № 2, Том 1 С. 7-13.
- 31.Рамський А. Ю., Васечко, Л. І., Пожар А. С. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства в кризових умовах. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. №2(12). 2023. С. 33-45. ISSN 2617-8648
- 32.Рогач С. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. № 55. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-4>
- 33.Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.
- 34.Фінанси підприємств : підручник / В. В. Сокурєнко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
- 35.Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
- 36.Фінанси підприємств: навчальний посібник : практикум / Н.О. Власова, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова; за наук. ред. проф. Власової Н.О. Х.: Світ книг, 2020. 312 с.
- 37.Kruchok S.I. Assessment of the financial condition of enterprises. *Finances of Ukraine*. 2002. №. 8. P. 40–47.

- 38.Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D. Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(4), 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3))
- 39.Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich O. Vodolazska O. (2022). *Impact of selected factors on digitalization of financial sector*.*Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 10(1), 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)